TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 46

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE

MEHMET RAUF

Ferdâ-yı Garâm

AŞKIN YARINI

TÜRKİYE İŞ BANKASI

Kültür Yayınları

TÜRK EDEBİYATI

MEHMET RAUF
FERDÂ-YI GARÂM -AŞKIN YARINI-

UYARLAMAYA KAYNAK ALINAN ÖZGÜN ESER
MUHTAR HALİT KİTAPHANESİ, İSTANBUL
1329 [1913]

Sertifika No: 40077

EDİTÖR
YASİN BEYAZ

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

REDAKSİYON
HACER ER

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM: TEMMUZ 2020, İSTANBUL

ISBN 978-625-405-044-2

BASKI
SENA OFSET
MALTEPE MAH. LİTROS YOLU SOK. NO: 2/4 İÇ KAPI NO:4NB9
ZEYTİNBURNU İSTANBUL (0212) 613 38 46
Sertifika No: 45030

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE UYARLAYAN: MEHMET KANAR

1954 yılında Konya'da doğdu. İlköğrenimini doğduğu şehirde, orta ve yükseköğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Şarkiyat ve Türkoloji eğitimi aldıktan sonra mezun olduğu bölümde asistan, doçent ve profesör oldu. Fars Dili ve Edebiyatı alanındaki çalışmaları dolayısıyla İran Cumhurbaşkanlığınca "Yılın Araştırmacısı" seçildi. Emekliye ayrıldığı 2007 yılından beri Yeditepe Üniversitesi'nde görev yapmaktadır. Kanar sözlük, gramer, tenkitli metin neşri, çeviri, sadeleştirme, öyküleştirme, dil öğrenim seti çalışmaları yürütmektedir.

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 46

Roman

ferdâ-yı garâm

-aşkın yarını-

MEHMET RAUF

Günümüz Türkçesine Uyarlayan: Mehmet Kanar

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

Ferdâ-yı Garâm –Aşkın Yarını– romanı ilk olarak *Servet-i Fünun* dergisinde tefrika edilmiştir. Tefrika yayını 28 Ağustos 1313'te (1897) başlamış, 30 Teşrinievvel (Ekim) 1313'te (1897) bitmiştir.

Ferdâ-yı Garâm 1899 yılında yayımlanan *Eylül* romanının bir bakıma ön çalışması niteliğindedir. Derin ruh tahlillerine girilen kahramanlar, hayattan beklediklerini bulamamış, mücadele gücü kalmamış, çözümü intiharda arayan karakterlerdir.

Diyaloglarda konuşma dili hâkimken, betimleme ve anlatımda bol miktarda Farsça tamlamaya, bugün kullanılmayan kelimelere yer verilmiştir. Eserin daha iyi anlaşılabilmesi için üslubunu bozmadan sadeleştirme yoluna gidilmiştir.

Bu çalışmanın yararlı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Mehmet Kanar
Bakırköy, 2 Mart 2019
profkanar@gmail.com

1

Birlikte terk-i cism edelim mevte bir gece
Mest-i garâm iken
Kursun bahâr-ı ruhumuz üstünde gizlice
Bir türbe-yi semen[1]
Cenap Şahabettin

Biri salıncaklı bir sandalyeye uzanmış, elindeki mecmuanın resimlerini inceleyen, koyu lacivert şayaktan[2] bir jüp[3] üstüne beyaz zemine ince siyah satrançlı ponje[4] bir bluz giymiş, kaşlarının siyah samuru[5] altında gözlüğünün altın telleri parlayan bir genç kız başını kaldırıp gülümseyen dişlerini göstererek:

— Nasıl, dedi, siz denizi pek mi seversiniz hanımefendi?

— Hem o kadar severim ki... İhtimal hayatımın birçok senesi denizde, deniz kenarında geçtiğinden olmalı. Bana öyle gelir ki sahilde geçirilen hayat kadar güzel bir hayat olamaz. Oh deniz, deniz... Eğer denizin bütün güzelliklerini bilseydiniz...

Ve hafif bir gülüşle ekledi:

---

1 Cenap Şehabettin'in "Son Arzu" şiirinden. Günümüz Türkçesiyle: "Birlikte terk edelim bedenimizi ölüme bir gece / Aşk sarhoşuyken / Kursun ruhumuzun baharı üstünde gizlice / Bir yasemin türbe"

2 Yünlü kumaş.

3 (Fr. *jupe*) Etek.

4 İpekli bir kumaş çeşidi.

5 Sık ve kalın kumral kaşlar için "samur kaş" ifadesi kullanılır.

— Fakat böyle denizler değil. Buradan karşıya bakınca mesela Kanlıca, Beykoz ufku sınırlıyor. Benim dediğim, nihayetsiz denizlere bakan bir yerde geçen hayat. Orada mesela fırtınalı bir engini seyredin yahut billur dalgacıklarıyla sahili gelip yalayan, kumları yıkayan durgun, sakin denizi... Ben bu hayatı, bütün hayatlara tercih ederim.

Bu baştan ayağa siyah ve dar elbisesi içinde vücudunun tombullukları titreşen, sarıdan ziyade kırmızıya dönük saçları o siyah zemin üzerinde cildine aşırı şeffaflık veren genç bir kadındı. Ayaklarının altına serilen halıya uzanırcasına oturmuş, dar, düğmeli sarı iskarpinli ayakları çimenlere uzanmış, henüz pek genç bir kız. Yarım doğrularak:

— Ooo, oo! dedi. Şiir ha... Sermet Hanım duymasın. Sizi Nuh'un teknesine kaptan yapardı.

Salıncaklı sandalyedeki kumral taze, elindeki dergiyi ortadaki bahçe masasının taşına bırakarak bir takdir sarf etti:

— Ne? Kaptan mı? Oh bu dünyanın en güzel, en şair bir kaptanı olurdu.

— O halde şüphesiz sizi yanıma almazdım. Çünkü gerek şiirde gerek güzellikte benim için pek tehlikeli bir rekabetin doğmasından korkardım.

Muhatabı hakiki bir kanaat gülüşüyle başını salladı. Gözlüğünün içbükey camları arkasından gözlerini süzerek çamlarla, akasyalarla, ıhlamurlarla dolu, rengârenk bahar çiçekleriyle süslenmiş bahçede ağaçların yeşil çimenlere döktüğü hafif gölgeler içinde saksılarla çevrilmiş yolları aradı.

— Küçük hanımefendi nerede ya?

Halıdaki küçük kız gazeteyi boru gibi büküp ağzına götürerek gülen bir sesle "Hülya peşinde!" diye haykırdı.

Sarışın taze, omuzlarını kaldırıp söylenerek:

— Hülya mı? Hülyanın bu kadar siyahını da bilmiyorum.

Öteki sıçrayıp giysisinin kıvrımlarını düzelterek şikâyetçi bir sesle:

— Bu, dedi, bizi yalnız bırakıp da bir tarafa çekilmek... Ben şimdi onu bulurum. Ne tarafa gittiydi o, sahile doğru değil mi Nevber Hanım?

Nevber, saçlarının rengi kırmızıya yakın, siyahlar giymiş taze:
— Öyle olmalı, bilmem... diye mırıldandı.
Küçük kız iskarpinlerinin tabanlarını göstererek ağaçların arasından parça parça görünen rıhtıma doğru koştu. Berikiler yalnız kaldığı zaman Nevber uzanıp masadan dergiyi aldı. Sayfaları sıkılmış bir halde yavaşça çeviriyordu. Biraz okuduktan sonra birdenbire başını kaldırıp:
— Bu haftaki hikâyeyi okudunuz mu hanımefendi? dedi.
Öteki latif bir hareketle boynunu uzattı:
— Hayır, fakat şiirlere bayıldım.
Bu anda arkalarında, küçük kızın ince sesiyle "İşte size sevgili firariyi getiriyorum" dediği işitildi.
Deminki kız elinde bir yığın gazete ve kitap bulunan on sekiz yaşlarında diğer bir genç hanıma refakat ediyordu. Bu, uzun boyunu saran koyu yeşil kloşunun gayet dar belinden sonra göğsüne yaklaştıkça dağınık bir dökülüşle kollarına doğru taşan, beyaz, nazik ve şeffaf tenini yakasının tülleriyle kuşatan giysisinin üstünde muhteşem, gür saçlı başıyla, siyah, cazibeli bitkin güzelliğiyle ve siyah gözleriyle simasında ciddi ağırbaşlılık görünen genç bir kızdı.
Şuhça bir rica edasıyla elini uzatarak dedi ki:
— Affedersiniz hanımefendi, şikâyetinizde ne kadar haklı olduğunuzu onaylamakla beraber (Tatlı bir gülüşle elindeki gazeteleri ve kitapları göstererek) gazetelerimi bekliyordum... Bugün posta günü olduğundan...
Ve bunları oradaki masaya bıraktı, kendisine de bir sandalye çekip ilişerek devam etti:
— İşte şimdi bize iyi bir uğraşı konusu.
Hepsi gazetelerin başına birikti. Garip bir merak güdüsüyle bu süs ve moda dünyasının uzak mı uzak köşelerinden çıkarak meçhul bir icat ve tarz esintisiyle birbirini izleyen yeni modelleri incelemeye koyuldular. Sermet Hanım evvela İngilizleri görmeyi tercih ederek bahar için İngiliz zevkinin tarzını merak ediyordu.
Salıncaklı sandalyedeki kumral kız gözlerini fevkalade bir hayretle kaldırdı:

— Nasıl, siz Fransızları tercih etmiyor musunuz?

Sadece:

— Ben ötekileri beğenirim kardeşim, dedi. Fransızlarda fevkalade bir gariplik, aşırı süslenme arzusu gördüm. Fakat İngilizlerin haylayf[1] giyinme zevki kadar seçkin, sade, latif hiçbir şey bilmem.

Küçük kız ekledi:

— Bu Sermet Hanım'a mürebbiyesinden, Miss Morgan'dan kalma bir tercih olacak...

Nevber şuh bir gülüşle göğsü sarsılarak:

— Bir *miss* ki elli yaşında! dedi.

Sermet şimdi sütunlara göz gezdiriyordu. Biraz sonra ağzından fikrini takip eden tek tük sözler düşmeye başladı:

— Yeşil... Hep bu renk. Hem şurada ne şairane bir ifade var. Yeşilin en hafif renginden en koyu, en karanlığına kadar. Hep yeşil... (Başını kaldırıp muhatabının gözlüklerine bakarak) Bunu tercih ediyorlarmış.

Arkalarından cephesiyle yüksek mermer merdiveni görünen köşkten bir ses işitildi. Bir hizmetçi kız geliyordu. Bu, haber verdi ki misafir hanımefendiler artık gidiyorlarmış. O zaman başını kaldırıp "Nasıl, henüz pek erken değil mi ya?" dedi. Fakat hepsi kalktı, küçük kız ile gözlüklü hanım telaşla ilerledi. Ötekiler takip etti. Bir iki mazeret kelimesi mırıldanıyorlardı. Ötekiler çarşaflanmak için odaya girdiği zaman hanımefendiler, yaşlılar, gidenleri uğurlayanlar salonun camlı kapısının önünde veda ediyorlardı. Sermet tekrar etti:

— Pek erken gidiyorsunuz hanımefendi.

Siyah çarşafına sığamayacak sanılan gayet beyaz bir kadın gülerek, nefes darlığıyla, "Teşekkür ederiz, fakat bu vapuru da kaçırırsak pek geç kalırız" dedi. Kadınlar selamlaştı. Vapurun gelmesi pek yakındı. Çıktılar. Misafirler gittiği zaman Sermet tekrar bahçeye geçti. Gazetelerin başına oturdu. Nevber sahilde uzun boyunu sıkan siyah giysisiyle geziniyordu. Şen şakrak, güneşli bir gündü. Genç kızın ara

1 (İng. *highlife*) Lüks hayat, sosyete hayatı.

sıra okumayı bırakıp dudaklarında derin bir gevşeklik hazzıyla arkasına yaslandığı birkaç dakika, bakışlarının bahçenin yeşil gölgelerinde kaybolduğu fark ediliyordu. Biraz sonra İstanbul'dan[1] gelen vapurun düdüğü işitildi ve ağaçların arasından heybetli dev bir kuş gibi geçtiği görüldü. Genç kız okumaya dalmıştı, o kadar ki biraz sonra arkasından bir erkek sesi işittiği zaman uyanır gibi oldu.

— Oo, oo, bu ne dalgınlık yine?

Bu, uzun boyu, rengi siyaha yakın elbisesi, küçük siyah fesiyle, en küçük ihtimamlara kadar kusursuz görünen giyinme şekliyle mümtaz bir genç adamdı. Nevber'e hafif bir selamdan sonra Sermet'e döndü:

— Bahse girerim yine moda gazetelerinizle meşgulsünüz.

Sermet şuh bir tebessüm içinde güzel dişlerini göstererek cevap verdi:

— Bahar geldi ya, Sermet yine Miss Charming olmak istiyor, fakat daha *charming*[2] olmak için... Müjde, sizin için bir telgraf var.

Delikanlı bastonunu sandalyeye bırakarak:

— Bana mı? Acaba nereden? Kimden?

Yavaş yavaş yaklaşan Nevber küçük bir gülüşle karşılık verdi.

— Şüphesiz yine bir *entriket damor*...[3] Macit adına harcanan mürekkep başka ne yazar?

Macit başını çevirip Nevber'in gülen gözlerine bakarak bıyıklarında bir gülümseme hareketiyle:

— Çok meraklısınız hanımefendi. O kadar ki Sermet Hanım bile fark etti. (Bastonunu alarak devam etti) Ne hacet? Şimdi anlaşılır. Emin olun ki bunu saklamayıp size de göstereceğim.

Köşke doğru gittiği zaman Nevber yine gezinmeye başladı. Sermet dayanmış, gözlerini belirsiz bir düşünce perde-

---

1 20. yüzyılın ortalarına kadar İstanbul dendiğinde Suriçi olarak da adlandırılan Tarihi Yarımada kastedilirdi.

2 (İng.) Çekici, büyüleyici, alımlı.

3 (Fr. *intrigue de amour*) Aşk entrikası.

si bürümüş, susuyordu. On dakika geçmemişti ki Macit ev içine mahsus hafif bir kostüm giymiş, başı açık, göründü. Kırmızı kâğıdı elinde tutuyordu. Gülerek Nevber'e uzattı:

— İşte *entriketiniz* hanımefendi. Bakın da ibret alın.

Ve ufak bir kahkahayla:

— Lakin siz zannediyor musunuz ki beni bütün kadınlar sizin nazarınızla görüyor? (Sermet'e dönüp) Nevber Hanım'ın bütün meziyetlerine eklenen şu güzel teveccühü, hele hakkımda o kadar bol ki... Değil mi? İşte telgraf, okuyabilirsiniz.

Nevber gülerek telgrafı kapmıştı. Şimdi Macit sessiz, ciddi duran Sermet'e dönüp diyordu ki:

— Müjdenize müjde, Miss... Annem ve babam artık İstanbul'a dönüyor. Şüphesiz bu sizi pek memnun eder. Artık benim gibi rahatsız edici birisinden de kurtulmuş olursunuz. Zira sizi her şeyinizde o kadar rahatsız ediyorum ki...

Genç kızın ifadesiz gözüne bakarak, gözlerinde sitemkâr bir gülümsemeyle ilave etti:

— Değil mi?

Sermet sapsarı kesilmişti.

Bu saldırı darbesinin altında kaşlarında bir şikâyet çizgisi titriyordu. İki saniye sessizlikten sonra ani ve şiddetli bir kararla dudaklarını ısırarak "Belki" dedi, bir saniye sonra ilave etti: "Gerçi... "

Sonra kitaplarına eğildi. Küçük fildişi bir bıçakla bir kitabı keserken elinin titrediği hissedildi.[1] Macit şimdi Nevber'le geziyor, ara sıra kahkahalarla gülüyordu. Genç kız kitapların hiçbirisini beğenmiyor gibi hepsini birbiri üstüne yığıyordu; onları işitiyordu.

Nevber soruyordu:

— Ne o, bu akşam şöylece Kalender'e doğru gitmeyecek misiniz? Madam... Neydi o isim... Sizin güzel madam artık yoksa terk mi edildi?

---

1 Buradaki bıçak, zarf açacağıdır. Eskiden kitaplar formalar halinde katlı olarak basılır, okur bu tip bıçaklar yardımıyla sayfaları açardı.

Delikanlı omuzlarını kaldırdı:

— Hayır, bilakis. Sizden ayrılmamayı tercih ettim. Beraber geçireceğimiz saatlerin azaldığını anladığımdan beri kıymetinizi daha fazla takdir etmeye başladım. Bu saatlerden istifade etmek niyetindeyim. Fakat Miss'i yine darılttık. Fakat ne yapayım, Miss'te öyle bir öfke ve üzüntü kabiliyeti var ki... (Yan gözle Sermet'e bakıyordu) bütün hürmetlerimiz kötüye yorumlanıyor. Yine de bu, kalbimdeki muhabbete gedik açamaz.

Sermet şiddetle kalkmış, köşkün mermer merdivenine doğru yürümeye başlamıştı. Macit önüne geçerek:

— Ne o? dedi. Ne o, kaçıyor musunuz?

Fakat Sermet'te öyle asabi bir hareket görüldü ki çekildi:

— Bense beraber güzel bir vakit geçiririz diye çıkmaktan vazgeçmiştim, fakat siz o kadar asabisiniz ki...

Nevber kahkahasından bayılıyordu. Sermet omuzlarını kaldırarak uzaklaştı. O zaman Nevber durup Macit'e bakarak "Müthiş" dedi.

Delikanlı başını sallayarak yaklaştı:

— Yemin ediyorum ki her vakitten çok bugün iyi niyetim vardı. Fakat bilmem ki kendisinde nasıl bir darılma meyli var... Latife diye söylediğim sözler bile rahatsız ediyor. Rica ederim, gidip kendisine tarafımdan mümkün olan mazeretleri beyan edin. Artık bu çocuklukları bırakma zamanının geldiğini anlatın. Her gün bütün kusurlarımın affını sağlamak ümidiyle gelirken her gün başka bir yara açtığımı görüyorum ve bu benim yüreğimi kanatıyor.

Genç kadın biraz naz ediyordu. O zaman yalvarmak icap etti. Nihayet dayanmak mümkün olmadı, Nevber görevli olarak içeri gitti.

Şimdi Macit yalnızdı ve elinde olmadan yaptığı bu şeyleri inceden inceye düşünmeye başladı. Zaten bu düşmanlık çocukluklarından beri çeşitli şekillerde devam etmişti. Sade bir akrabadan başka bir şey olmadıkları halde anne ve babası uzak vilayetlere görevli olarak giderlerken tahsilden kalmasın diye Macit'i amcasının yanına bırakmışlardı.

Çocuğun annesine öyle aşırı düşkünlüğü vardı ki ayrılmak pek müşkül olmuştu. O ağlayarak beraber gitmek için yalvardıkça hemen götürmeye yatkın annesine karşı babası "Canım orada Sermet de var. Sıkılmaz... " diye ikna sözlerinde bulunurdu. İşte çocuğun kalbine ilk nefret buradan girmişti. O vakit Sermet için öyle bir soğukluk meydana geldi ki hele öyle bir his, bir çocuk kalbinde uyanırsa ne haksızlıklar çıkarır? Sermet o zaman yedi yaşındaydı. Hiçbir gün olmazdı ki çocuklar güzel geçinsin. Macit'te küçük amca çocuğu için sanki bir garaz vardı. Ona, o olmazsa annesinden ayrılmayacakmış gibi geliyordu. Haftalarca annesi için ağladıkça bu matemler arasından onu da ağlatmak, rencide etmek ister, hiçbir şey yapamazsa oyuncaklarını, bebeklerini kırar, nihayet o ağlarken memnun ve sevinçli bir halde susardı.

Lakin yaşlar ilerledikçe hayatı anlamaya başlayan idrak ve tecrübeleri bu ince, çocuksu ve çocuksu olduğu için belirtileri göze çarpan bu uzun düşmanlığa görünüşte nezaket ve terbiye kisvesi giydirmişti.

Artık düşmanlık eserleri nüktelere, çift anlamlı sözlere, iğneleyici ifadelere ve yaralayıcı latifelere dönüştü. Aralarındaki bu muhalefet gitgide tabii ve sıradan bir renk almaya başladı. Çocuklar bu hususta zıt ve muhaliftiler. İkisinin bir şey beğendiği, bir şey istediği görülmemişti. Macit için Sermet'in her arzusu, her meyli, her fikri bir alay vesilesi olmaya başladı. Küçük kız bu zıtlıklara aynı aksiliklerle karşılık vermekte bir intikam hazzı hissediyordu. Fakat bütün bu düşmanlıklar o kadar zarif ve nazik davranışlarla örtülüyordu ki dışarıdakiler kendilerini birbirinden nefret ettirip uzaklaştıran bu hınç ve husumeti keşfedemiyor, bu tebessümlerin altında ne müthiş hırsların titrediğini anlamak için dikkate lüzum görmüyorlardı. Biraz dikkatle bu davranışların pek de dostane olamayacağını keşfedebilenler ise bunun sevgiden mi, nefretten mi ileri geldiğini anlamaktan âciz kalırlardı. Genç kız Miss Morgan adlı bir İngiliz mürebbiyeye verilmişti. Bu Macit için yeni saldırılara vesile oldu. Niçin

bir Fransız değil de bir İngiliz?.. Sermet'i bütün zevklerinde yaralayan Macit bu vesileyi o kadar kötüye kullandı ki bazen genç kız karşılık vermekten âciz kalarak devamlı bir gözyaşı buhranına düşerdi. Mesela o zamana kadar sadece Sermet demeye alışmışken bir alay havasıyla, "Miss, Miss!" diye çağırmaya başlamıştı. Yavaş yavaş bu isme sıfatlar eklemeye başladı. Bu sıfatlar her gün değişirdi. Nihayet tatlı manasında olmak üzere *charming*'de kaldı.

Bazen hiçbir şey olmamış gibi, her şey unutulmuşçasına bir kardeş muamelesi ederlerken biri ötekine bir söz söyler, onu sarartır, hiddetinden titretir, bir kasırga bütün bu sakinliğin yerini öfkeye bırakırdı. Hatta bu heyecan şiddeti Sermet'i iki defa birkaç gün yatağından çıkamamaya mecbur etmişti. Her şey, okudukları kitaplar, beyan ettikleri fikirler, gösterdikleri arzular, nihayet tercih ettikleri şeylere kadar her şey ayrı ayrı saldırı sebebi olurdu.

Macit şimdi bunları hatırladıkça gülüyordu. Sorulsaydı sebeplerini söyleyemeyecekti, çünkü bir sebep bulamıyordu. Sade bir alışkanlık gibi birbirlerini ağlatmaktan vahşi bir haz alıyorlardı, bu kadar.

Delikanlı şimdi rıhtıma inmiş, suların taş oyuklarına saldırı hışırtıları arasında dalgın dalgın geziyordu.

Sonra aralarına Nevber girmişti. Nevber de akrabalarındandı. Henüz üç senelik gelinken kocası bir kazayla ansızın öldüğünden pek genç dul ve kimsesiz kalmış, sığınak olarak burayı bulmuştu. Bu Macit için zengin bir didişme fırsatı oldu. Nevber bilmeyerek Sermet'in taşlarına, iğnelerine, darbelerine yansıma hedefi olurdu. O zaman Sermet'te fevkalade bir süslenme düşkünlüğü, on beş yaşın verdiği bir hayal zenginliğiyle romanlara muhteris bir hücum vardı. Bunlar birçok saldırı sebebi yaratırdı. Bugün şu biçimin seçimi, yarın şu hikâyenin okunması, şimdi şu gençlik hayalinin anlatılması, şimdi şu emelin ifşası... Bütün bunlar genç kızın aleyhine birer silah gibi kullanılıyordu. Nevber de ekseriya Macit'le bir olurdu. O zaman bu sataşmaların karşısında genç kızın gençliğin hülya duman-

larıyla buğulandırdığı gözlerinde ne hınçlı yağmurlar meydana gelirdi! Bu hallerle beraber genç kız, etrafında dingin bir ferahlama sinesi bulamamaktan dolayı aşırı bir istekle kendini okumaya adamıştı. Saatlerce görünmez, kitaplarına kapanır, yalnız yemek vakitleri meydana çıkardı. Zaten o da o kadar hırçındı ki bu mücadelelerde manevi bir lezzet bulurcasına bazen Macit'e doğrudan doğruya hücum ettiği olurdu. Mağlup olduğu zaman bütün vücudu hıçkırıklarla sarsılarak saatlerce ağlardı.

Şimdi Macit bu ağlamaları düşünerek kendisini kınıyor, bu inatlara acı acı gülüyordu. Lakin artık bu çocukluklara son vermek gerektiğini, hem kabaca bir surette geç bile kaldığını itiraf ediyordu. Bunları manasız, çocukça, değersiz buluyordu. Nasıl olursa olsun artık kesin bir barışa Sermet'i mecbur edecekti. Mademki anne babası dönüyordu, hiç olmazsa dargın ayrılmamak gerekirdi.

Macit bu dönüşün hayatında meydana getireceği değişimi düşündü. Bir vakit ayrılığıyla o kadar mustarip olduğu annesinin nice senelerden sonra dönüşü kalbine o kadar büyük bir sevinç veriyordu ki yaşamaktan doğan elemlerine son verecek mezarın ancak bu şefkat sinesi olduğunu düşünerek bütün kederlerinden azade kalacağına inanıyordu.

İlk gençlik yıllarının kadınlara karşı uçmaya hazır bir hayalpereste açtığı lacivert aşk ufuklarından sonra muvaffakiyetlerin, bu her yaştan, her zevkten, aşktan ibaret muvaffakiyetlerin verdiği derin usanç hissi kalbini harap eden yegâne hastalıktı. Hiçbir bağını hatırlamıyordu ki kendisine acı bir pişmanlık, tedavisi imkânsız yaralar vermeden geçmiş olsun. Bütün sahip olduğu kadınlarda aradığını bulamamak, nefret ettiği şeylere rast gelmek, umulmadık yeni kederlerle yaralanmak... Bunlar bir zaman o kadar sıcak ve gençlikle dolu olan kalbine, emellerinin sınırsızlığına bir kuraklık, bir hastalık, bir bitkinlik getirmişti.

Hayli zaman vardı ki hiçbir kadına karşı kalbinde yeni kıpırtılar, o gençliğin lacivert gecelerini aydınlatan tebessüm-

lerden doğan titreyişler uyanmıyordu. Sanki bütün âşıkane feyzi yaralı ve inler kalmıştı. İşte kalbinin bu kuraklığından uçan kasvet, bin türlü hayat elemiyle birleşerek ona derin bir bedbinlik vermişti. Fakat şimdi annesinin o kadar ağlanılmış, o kadar aranılmış sinesinde, hiçbir sinede alamadığı teselli ve unutuş kokusunu bulacağına güveninden meydana gelen bir hayat şevkiyle neşeliydi.

Sonra babası gelince mutlaka karşıya, Beykoz'a geçmek gerekecekti. Bu her ne kadar alışkanlıklarında bir değişiklik olacağından onu biraz allak bullak ettiyse de bu Kalender, Tarabya, Büyükdere'de sürülen hayattan kendisine öyle bir gına gelmişti ki burada yine insanoğlunun aynı hayvani ve ahmakça tavırlarına maruz kalarak, aynı soğuk cazibelere, kudretsiz aşk gösterilerine kurban olacağını düşününce manzaraların değişimiyle farklılaşacak, bu yeni çiçekler ve yeşillikler arasında, annesinin yanında geçecek hayatı şimdiden sevmeye başladı. Yalnız Sermet'e ilişkin küçük bir acı hissediyordu. Onu o kadar rencide eden bu uzun ikametin hatırasını o nazik genç kızdan nasıl sileceğini düşünmeye başladı.

Ah neler yapmıştı, ne kaba davranmıştı! Şimdi hatıraları tekrar hücum etti. Sermet'i asabi, titrek, sapsarı görmek için, o siyah gözlerinde, gücenik kaşlarında, asabi dudaklarında bir tepki titremesi uçuştuğunu görmek için ne hileler bulduğunu hatırladıkça mahcubiyetinden kızarıyordu. O tercih ettiği için bütün İngilizlerden nefret ettiğini, bütün nazariyelerini reddederek, hafife alarak yalnız onu aşağılama maksadıyla, "Sade Fransızlar!" diye genç kızda mürebbiyesinden kalma görüşlerinden birikmiş itikat olarak ne varsa hepsini kötülemek için bin dereden nasıl su getirdiğini, onun ufak bir hakaret gülüşüne karşı günlerce sebat ederek yeni sebepler, yeni esaslar bulmak için neler yaptığını, sevdiği yazarları, tercih ettiği şairleri –fikrine muhalif olduğu halde– ne kusurlara, ne alaylara boğduğunu hatırlayarak "Ne saçma!" diye söylendi.

2

Yemekteydiler.

Bu akşam büyük beyefendi gelmediğinden yanlarında yalnız hanımefendi vardı ve Macit bu zayıf çehresinde tebessümün eksildiği hiç görülmemiş neredeyse ikinci annenin karşısında, o kadar zaman yokluğundan sonra dönecek o aziz anne ve babasından bahsederek kendisi için –hele kadınlar nezdinde– "dayanılmaz" dedirten şuhça cazibeyi sarf ediyordu. Ayrılık elemlerini anlatıyor, gizli dökülen gözyaşlarını ifşa ediyordu. Geldikleri zaman sürecekleri hayatı düşünerek babasının iki sene evvel Beykoz'daki çiftliği tamir edip, oraya yeni binalar ilave ettirmesine göre orada oturmak fikrinde olduğunu ekliyordu. Hanımefendi ve Nevber'in aksine Sermet susuyordu. Genç kızın kaşlarını zapt eden can sıkıntısı ifadesi bu akşam bir rakam kesinliği almıştı. Ara sıra Macit fevkalade ferahlık gösteren Nevber'den ona dönerek ufak, okşayıcı sözlerle hitap etmekten lezzet alıyor, keskin, tek kelimeli cevaplardan başka bir şeye nail olamamakla beraber her emele ulaşmanın verdiği büyük güvenle affedilmekten emin görünerek şu ince vazifeyi takip ediyordu. Beykoz'a geçtikleri zaman senenin büyük kısmını orada geçirmek için onay istiyor, Sermet'in sessizliğinden başka bir şeye nail olamıyordu. Ne yaptıysa hepsine rağmen genç kız siyah bir suskunluk içindeydi. Hatta annesi bile bunu dikkate değer görerek sordu, sudan bir cevap aldı. Sermet'in beyaz çehresinde, ince dudaklarında, siyah gözlerini taçlandıran kaşlarında öyle bir güceniklik çizgisi vardı ki her türlü gönül almalara dirençli görünüyordu.

Şimdi Macit evvelden düşmanlık için gösterdiği inat gibi bu güceniklği gidermek için de garip bir düşkünlüğe mağlup oluyordu. Ona şimdiye kadar Sermet'in üstünde bir tahakkümü var gibi gelirdi. Bu nüfuzu kullanmak, genç kızı, hele son zamanlarda pek nadiren süsleyen şuh tebessümleri davet etmek istiyordu. Bunun için bütün cazibesini, bütün hitabet yeteneğini kullandı. Evvela zevkini

o kadar mübalağayla tebrik etti ki hiçbir kadın bu derecesine dayanamaz zannederdi. Şinyonunda[1] öyle gönlü allak bullak eden bir vaziyet vardı ki İstanbul'da hiçbir kadında bu kadar güzelini görmemişti. Gülerek "Bunda İngiliz mahareti var" diyor, bu maharetin elbisesinin şekil ve renk seçimindeki zevkinde ne kadar kendini gösterdiğine dikkat ederek bu kadar kusursuz giyinebilmek için ne nadir, ne ince bir estetik meyle ihtiyaç olduğunu ekleyerek uzun uzun anlatıyordu. Böylece sofranın son dakikaları hep Sermet'e ayrıldı. Salona çıkıldığı zaman aynı ısrar hâkim oldu. Hanımefendi balkon kapısının yanı başındaki uzun kanepeye uzanmış, Nevber bir köşede ikili bir koltuğa yaslanmıştı. Macit de piyanoya dayanarak camların arkasında henüz şafakla karanlığa bulanan akşamın karşı sahillere verdiği hüzünlü manzaraya karşı, yüksek lambaları örtmüş yeşil ipeklerden sızan hazin, matemli ışık içinde, bir köşede sessiz ve kederine gömülüp susan genç kıza bakıyordu. Yanı başındaki Nevber'e söylediği sözlerde onun için de birer mana bulundurmaya çalışmaktan başlayarak nihayet birdenbire Sermet'e dönüp dedi ki:

— Bütün kusurlarımın affedildiğinden emin olmak için, ricamın kabule değer görüleceğini bilseydim, o kadar mükemmel çaldığınız parçalardan bir ikisini lütfetmenizi istirham ederdim.

Eski soğuk nezaketleri kendilerini adeta karışık, tumturaklı, garip bir ifadeye alıştırmıştı. Nevber bu sözün ardından gürültülü bir kahkaha koyuverdi. Dönüp Sermet'e bakarak "Canım bu ne resmiyet!" diye haykırdı.

Macit zaruri bir gülümsemeyle cevap verdi:

— Buna istirham dili derler. Kabul olunması şüpheli bir rica için kullanılacak özel bir dil.

— Ya! Şüpheli olduğunu nasıl anlıyorsunuz?

— Çünkü hanımefendi için her rica, bir emir gibi yerine getirilmez gelir.

---

1 (Fr. *chignon*) Kadınların başlarının arkasına taktıkları ek saç, yapay topuz.

İşte elinde olmadan yine o imalı sözlerine mağlup olmuştu. Bu darbeyle bütün sofradaki çabaların kazandırdığını kaybolmuş görünce itaatkâr ve mütevazı oldu. Eğilerek:

— Lütfen, dedi.

Genç kız sinirle başını sallayarak:

— Affedin, bu gece pek yorgunum, diye reddetti.

Macit ısrarla şikâyet ediyordu:

— Rica ederim, beni çok üzüyorsunuz.

Nevber bu durumun devam etmesini doğru bulmuyormuş gibi sıçrayıp piyanoyu açtı, şuh bir gülüş silsilesiyle:

— Görüyorsunuz ki nazın ne olduğunu bilmeyen ancak ben varım. İşte size istediğiniz şeyler... Daha da ne isterseniz...

İskemleyi çekip şiddetle oturarak salonun uykulu sessizliğini ahenkli seslerle doldurdu. Sedalar dağılarak yayılıyor, başka genişlikler alarak salonda yankılanıyordu. Şimdi Macit Nevber'e o kadar kırgındı ki neredeyse dinlememek arzularına mağlup olacaktı. Sözleriyle Sermet'i ne kadar kızdırdığını o kadar anlamıştı ki böyle gittikçe affedilmekten ümidi kesiyordu. Bu son günlerde bu yeni yeni dargınlıklarla ölünceye kadar sürecek bir husumetin devam edeceğinden korkuyordu.

Mecburen bir sandalyeye oturdu. Nevber'in yine de pek iyi çaldığı Straus'un bir valsini adeta dinlemeyerek sükût etti. Sonra birdenbire Sermet'in kalkıp balkona çıktığını gördü. Elinde olmadan kalktı. Takip etmek uymayacaktı, bir sigara yakmak için kalkmış göründü ve yaktıktan sonra balkonda içmek istemişçesine oraya yöneldi.

Sermet balkonun bir köşesinde parmaklığa dayanmış, düşünüyordu. Delikanlı reddedilmekten korkulan zamanlara mahsus bir tereddütle bu köşede sigarasını içiyordu.

Son vapurun geçerken yaptığı dalgalar çarpışarak, sıçrayarak rıhtımın taşlarıyla oynaşıyordu. Deniz uykulu bir sükûnetle iki sahili hafif birer gölge yansımasının kucağına almış, karanlık, boğazlara doğru toplanarak bir sis birikintisi içinde gösteriyor; dubanın kırmızı ışığı iki taraf sahilinden akan beyaz ışıklar arasında bir dilek nuru gibi denizin siyah

sathında titreşiyor, serpiliyordu. Karşıda Beykoz'a yanaşmış vapurun buhar gürültüsü işitiliyordu.

Sigara bitince delikanlı bunu bekliyormuş gibi elinden fırlatarak genç kıza yaklaştı.

— Ne muhteşem bir gece!

Genç kız hiç bu gecenin güzelliğine kapılmış görünmüyordu. Macit devam etti:

— Sizin kadar suskun ve gamlı bir gece. Şairler gecenin sessizlik dolu ruhuna girmek istedikleri gibi ben de sizin kederli düşüncelerinizi anlamak istiyorum.

Sermet bir hareket etti.

— Bunu en çok, bu kederde benim payım olduğunu bildiğim için vicdan azabından dolayı istiyorum. Eğer bana acırsanız, affettiğinizi ağzınızla söyleyin. Artık ayrılacağımız şu zamanda olsun, bir çocukluktan başka bir şey olmadığı belli olan o kabahatleri lütfen affetmek inayetini bahşetmeyecek misiniz? Zira müthiş surette acı çekiyorum.

Genç kız üzgün üzgün mırıldanarak:

"Ne kadar geç!" dedi, sonra da bu söze de acınır gibi ekledi:

— Rica ederim, böyle şeylere lüzum görmeyiniz... Ufacık bir şey için bu ne kadar ehemmiyettir! Pekâlâ, mademki öyle arzu ediyorsunuz... (Tebessümle küçük elini uzatarak) Fakat tekrarlanmamak şartıyla...

Bu anda balkonda Nevber göründü. Işığın saçlarına verdiği altın rengi parıltıyla kapıda durarak bir "Ooo!" dedi.

— Ooo, müjdeler! Bu ne muvaffakiyet! Sizi el ele görüyorum. Demek artık barıştık. Fakat benim darıldığımı da ayrıca bir yere kaydedin. Beni piyanoya mahkûm edip de gecenin bu mehtabına karşı...

Ve Nevber eliyle Boğaz'a doğru serilen denizin yıldızlı lacivert parıltısını gösteriyordu.

— Lakin çocuklar, bu ne güzel bir gece! Haydi, biraz denize çıkalım. Kusurunuzu affederim, fakat bu şartla. Zira yine gemicilik damarlarım uyandı. Kendimde sizi ta Kalender'e kadar götürecek kadar kuvvet hissediyorum. Ne dersiniz? Hayhay mı?

Bu şart kabul edildi. Kadınlar üstlerine bir setre,[1] başlarına birer örtü almak için odalarına çıktılar. Macit bir uşağa sandalı emretti. Bir çeyrek sonra uzun ve zarif, maun sandal üçünü taşıyarak iskeleye doğru gidiyordu. Sermet'i dümene oturtmuşlardı. Hamlada[2] Nevber vardı. Öteki küreği Macit'e bırakmıştı. Bir pehlivan gibi denizle uğraşıyor, sinesinden gülüşlerle taşan şevk ve neşeyle yakamozları köpürterek kaldırdığı küreğinden nurlu bir suya nur damlaları düşürüyordu. Ötekiler susuyor, tek tük sözler söylüyordu.

Deniz pek güzeldi. Tuzlu, taze bir esinti sanki dalgacıkların titrek vücudundan yayılan şuh bir koku gibi onları mest edercesine kuşatıyordu. Sandal suları yararak aktıkça yalıların pencerelerinden, fenerlerden süzülmüş titrek ışık çizgileri kırılıyor, bozulup dağılarak dalgalara ayrılıyor, sonra üstünde yeniden beliriyordu. Bu dalgacıkların kucaklaşmalarından, sahilleri yalamaktan mütevellit sesleri, uyuşturur-casına, uyuşurcasına sesleri vardı. Köpüklerin nurlu izleri denizde birer parlak dalga gibi kalıyordu. Sandal, yardığı suların titrek fışıltısı altında birer heyula gibi duran üç mahlukla beraber, denizin durgun sularında kayarak yalıların önünde ilerliyordu.

Kalender'e yaklaşmışlardı ki Nevber kürekleri bırakarak heyecanlı bir gülüşle, "Artık yoruldum, biraz dinlenelim" dedi. O zaman Macit küreği yalnız çekerek on beş dakika sonra Tarabya'ya girdiler.

Sahilde tek tük insan şekilleri oynaşıyordu. Birdenbire uzaktan bir müzik işittiler. Bakındılar, o zaman oradaki geminin arkasından fenerlerle donanmış bir sandalın çıktığını gördüler. Bu, gecenin karanlığı içinde raks eden renkli fenerleriyle göz alıyordu. Tentenin püsküllerine şekil şekil kâğıt fenerler asmışlardı. İki sandal yan yana gelmiş ve uzaktan bir küme gibi seçilen içindekiler alçak, tekdüze, yavaş bir sesle hüzünlü bir Rum şarkısı okuyordu. Bütün bu seslerin

---

1 Düz yakalı, önü ilikli, etekleri uzunca çuha giysi.
2 Kayığın hareket etmesi için küreklerin denize daldırılıp çıkarılmasına verilen isimdir. Kürek çekenlere de hamlacı denmektedir.

arasında hazin, matemli, ilkin bir kadın sesi titreyerek yükseliyor, ara sıra bir gitarın boğuk, gamlı, iniltili nağmeleri titreşiyor, sonra yine o alçak, tekdüze, yavaş ses o hazin, matemli, iniltili kadın sesiyle devam ediyordu.

Sandallar o vakit o kadar ağır hareket ediyorlardı ki bunlara yaklaşıncaya kadar epeyce vakit geçmişti. Yaklaştıkça şekillerini fark edebiliyorlardı. Şimdi sesler susmuş, tek tük Rumca sözler söylenmeye başlamıştı. Sonra şarkı yine başladı. Aynı hüzünlü edayla devam etti. Bunlar, fenerlerin sallanan ışıklarıyla rengârenk yansımasını gösteren denizin üstünde put gibi, sandallarında suskun ve hareketsizdi. Bu ahenk, bu üç genci bir hüzün havasıyla sarmış denilebilirdi. Sandallar bütün bütün yaklaştığı zaman gördüler ki ara sıra inleyen sesini duydukları kadın, sandallardan birinin aynalığına yaslanan bir gencin göğsüne yatmıştı. Mestane bir tavırla şarkı söyleyen bu kadında öyle baygın bir tavır vardı ki ara sıra çıkardığı sesi ancak tercüme edebilirdi. Ve gitar boğuk, gamlı, iniltili nağmeleriyle bu aşk ezgisi arasında bir tutku iniltisi gibi sanki damla damla, sanki titrek, sanki buseler döken nağmeciklerle devam ediyordu.

Geçtiler.

Nevber kürekleri alarak "Uyanalım" dedi.

Macit güzel bir rüyadan uyanırcasına "Kendimi Venedik'te zannettim" diye söylendi.

Sandal ilerledi.

Birdenbire Nevber hafif bir gülüşle kürekleri bırakıp:

— Venedik'te mi?

Sonra şuh bir tavırla arkaya doğru eğilerek kendine eğilen Macit'in kulağına bir şeyler fısıldadı.

Macit başını çevirip telaşla:

— Lakin dikkat etsenize Sermet! Gemiye çarptıracaksınız.

Bu anda geminin bir ışığı Sermet'in çehresini aydınlatmıştı. Genç kızın gözlerinin yaşlarla dolmuş olduğu görüldü. Nevber şaşkın bir sesle:

— O ne? dedi. O ne? Sermet ağlıyor!

— Ne diyorsun? Mümkün değil.

— Lakin yemin ederim ki ağlıyor.

Sermet inkâr ediyordu. Nevber ısrar etti:

— Nasıl yok? İşte sesin titriyor. İtiraf et, tesirini inkâr ettiğin şu musiki seni de etkiledi. Çünkü ne bileyim, seslerde nasıl bir vahşi titreyiş vardı ki insanın kalbini...

Macit kürekleri bırakıp Nevber'in sözünü keserek, "Lakin rica ederim, ne oldu?" diye soruyordu.

Genç kız "Hiç! Hiç!" diye onları susturdu.

Şimdi Tarabya iskelesini geçiyorlardı. Üçü de düşünceliydi. Yalnız ara sıra Nevber'in köpük oyunları nurlanıyor, sonra ciddi bir gayretle kürek çekiliyordu. İngiltere Sefarethanesinin önüne geldikleri vakit Macit "Dönsek mi artık?" dedi. Nevber başını çevirip şikâyetçi bir sesle söylendi:

— Ne demek? Ben sizi Büyükdere'ye kadar götüreceğim.

Macit güldü:

— İtiraf etmelisiniz ki götüren yalnız siz değilsiniz. Belki oyunlarınızla benim sarf ettiğim kuvveti de heba ediyorsunuz.

Nevber gülerek, "Bencil!" diye söylendi.

Hava şimdi biraz serinlemiş, deniz yüzeyinde titreyişler uçuşmaya başlamıştı. Baharın yaydığı taze çiçek kokusu Boğaz'dan dökülen sert bir rüzgârla karışıyordu.

Sermet sordu:

— Ee, dönecek miyiz?

— Nasıl isterseniz?

— Öyleyse...

Genç kız sancağa alabanda ederek sandalın başına bir daire çizdi; aşağı döndüler.

Köşke çıktıkları zaman saat on bir buçuktu.[1] Macit bir aralık salonda genç kızı yalnız bularak yaklaşmıştı:

— Rica ederim, dedi. Rica ederim, o gözyaşları neydi?

---

1 Eskiden bugünden farklı olarak "ezani/alaturka saat" sistemi kullanılırdı. Ezani saat, mevsimlere göre, güneşin batışında saatin 12'yi gösterecek biçimde ayarlanması temeline dayanan bir zaman ölçüsüdür. Metindeki saatler anlama kolaylığı bakımından bugünün ölçülerine –yaklaşık olarak– çevrilmiştir.

Genç kız hafif bir tereddütle kızaran yanaklarıyla bir saniye sustu. İşitilmez bir sesle "Hiç! Hiç!" diye tekrar ettiği işitildi. Sonra tatlı bir tebessümle ekledi:

— Müsaade ediniz de Miss Charming size *good night* desin.

Ve selamlayarak uzaklaştı.

3

Bir hafta geçtiği halde henüz geleceklerden bir haber, bir hayat belirtisi görünmemişti.

Bu hepsini bir merakla üzüyordu. Tartışmalar hemen hep buna dair varsayımlarla dolardı.

Bir salı günü öğleden sonra hep birden salonda oturuyorlardı. Açılmış pencerelerden Karadeniz'in kışın kalıntısı olmak üzere bahar güneşine karşı yığın yığın karlı bulutlar döktüğü görülüyordu. Sıkça bir rüzgâr denizi karıştırarak pencerelere çarpıyor, perdeleri sallıyordu. Fakat bu rüzgârda okşayıcı bir yumuşaklık vardı. O zaman Macit kotrayla Kavaklar'a kadar bir gezinti teklif etti. Son günlerde Sermet'le aralarında öyle bir samimiyet oluşmuştu ki bunun kabul olunacağına şüphe etmiyordu.

Nevber sıçrayarak ellerini çırptı:

— Bravo, bravo! Oh ne güzel olur! (Sermet'e dönerek) Değil mi?

Sermet hasta olduğunu ileri sürdü. Fakat artık genç kızın bütün alınganlıklarını anladığını düşünen Macit, hissetti ki soğukluğü görünüşteydi, yalnız, gitmelerini arzu etmiyordu.

— Pekâlâ, dedi o zaman. Pekâlâ, ne vakit arzu edersiniz. Mademki bugün rahatsızmışsınız.

Bu sefer Nevber alınmışçasına oturdu:

— Kim bilir, dedi, belki o gün de ben rahatsız bulunurum. (Sonra birdenbire devam ederek) Oo, eğer siz böyle bir olup beni ihmal edecekseniz... Sonra çıt... Bir şey çıkarırım... Bilirsiniz ya... Sizi yeniden birbirinizle tutuştururum ha!

Macit Sermet'in yüzüne bakarak:

— Acaba mümkün mü? dedi.

Genç kız susuyordu. Fakat gözlerinde şu kelimeler vardı: "Artık asla, değil mi?"

4

— Biliyor musunuz? diyordu... Biliyor musunuz Macit Bey, eğer geçen gün yine bensiz kotrayla çıkaydınız o kadar kırılacaktım ki...

Delikanlı tepelerinde sallanan bir salkıma yetişmek için ayaklarının ucunda yükselmeye çalışıyordu.

— Demek o gün size itaat etmekle...

Genç kız, küçük kırmızı şemsiyesiyle kumlara rastgele çizgiler çizerek cevap verdi:

— Beni pek sevindirdiniz. O gün gönlüm öyle istedi ki şimdiye kadar Nevber aramızda bir husumet vasıtasıyken bu sefer aksi olsun. Ömründe bir kere de halamın oğlu beyefendi benim memnuniyetime bir sebep teşkil etsin. Eğer siz bu arzumu anlamamış olsaydınız...

Macit çiçeği koparmıştı, yaklaşarak sordu:

— Ee, anlamamış olsaydım...

Sermet başını eğerek devam etti:

— Anlamamış olsaydınız, kalbinizle dudaklarınızın aynı dilde olmadığına kanaat edecektim.

— Artık şimdi aksine katiyen eminsiniz ya...

Genç kız emin bir şekilde başını sallayarak "Oh, katiyen" dedi.

5

Bazen Macit davetli olduğu yahut ziyarete mecbur bulunduğu bir yer için çıkarken genç kızı bahçenin ıhlamur gölgelerinde bir uzun sandalyeye uzanmış, denizden, çiçeklerden, yapraklardan gelen sarhoş edici havayla uyuşmuş, Gon-

courtların yahut Daudet'nin bir romanı dizlerine düşmüş, sakin, sessiz, hülya dolu görürdü. Ve döndüğü zaman yine o vaziyette, yine o bakışlarla, yine o sayfanın üzerinde bulurdu.

Bir gün merak ederek sordu:

— Rica ederim, okumuyor musunuz?

Genç kız tebessüm etti, bir hüzün çizgisi bu tebessüme elemli bir titreyiş veriyordu.

— Okumak mı? dedi. Kaçıncı defa.

Elinde *Soeur Philomene*[1] vardı.

— Daha rahibe olmadı, fakat bu kararı vermek ne mecburiyet, ne acı mecburiyet! (Dudaklarında bir elem kasılmasıyla) Zavallı kız, değil mi?

Sonra yavaşça, bir sükût içinde inleyen bir keder hıçkırığı gibi ince, iniltili bir edayla, "Zavallı biz!" dedi.

6

— Ooo, oo... Yine bu ne tantana, ne gösteriş, ne muvaffakiyet! –Macit söylüyordu– Lakin temin ederim ki bu kadar itina hiçbir hanımda rast gelmediğim bir muvaffakiyetten başka bir şey değildir. Doğrusu sizin gibi bütün genç kadınlarımız arasında en küçük şeylerine kadar zarafeti böyle taklit edilemez bir hanımefendi için rahatsız olmak fırsatı kadar bol şey olamaz. Güzel giyinme düşkünlüğünün, bu hastalığın buhranı için öyle küçük şeyler birer sebep oluyor ki... Kendi tecrübemle söylüyorum. Gerçi bunda ne kadar muvaffak olduğum pek şüpheli bir şeyse de kesin olan şey hastalıklı düşkünlüğümdür. İşte bu düşkünlükle hayatımın en kayıtsız anları işkence oluyor. Birinde bir süslenme ihmali beni hasta ediyor. Bir gün vapurda karşımdaki adamın boyunbağındaki bir ihmal için Köprü'den[2] gelinceye kadar

---

1 "Rahibe Philomene" Edmond de Goncourt tarafından kaleme alınan (1861) roman.

2 İstanbul'da Haliç'in iki yakasını, Eminönü ile Karaköy'ü birbirine bağlayan Galata Köprüsü. 1800'lü yılların sonlarında vapurlar Galata Köprüsü'ndeki iskelelerden hareket ediyorlardı. 1994 yılında tamamlanan ve bugün kullanılan yeni Galata Köprüsü'nde vapur iskelesi yoktur.

adeta bir humma çektim. Bir gün de fena, kaba bir potin giymiş bir adam, Pötişan'da[1] yerimi değiştirtmeye, bu yüzden karşımdaki güzel bir kadının seyrinden vazgeçmeye mecbur etti. Bu mecburiyetler hele bir erkek için o kadar sonsuzdur ki... Köprü'den geçinceye kadar insan yorulur, çöker. Siz de, elbette siz de öylesinizdir.

Genç kız ani bir sevinçle onayladı:

— Ooo!

— Öyleyse bu ne külfet! Emin olun ki giyinmenizdeki ince şiir ruhunu anlayacak erkek, kadın on binde bir tane bulamazsınız.

Sermet hayretle:

— Nasıl? dedi. Zannediyor musunuz ki ben başkaları için giyiyorum? Hayır, ben başkalarını hiç saymaya çoktan başladım. Ben ancak kendim için, kendi zevkim, kendi arzum için itina ediyorum. Sade bunun için.

7

Sermet'te güzel giyinmenin sanatı değil, dehası vardı. Bir düğün, bir ziyaret, bir kabul, her ne vesileyle olursa olsun, odasında bir müddet kaldıktan sonra meydana çıktığı zaman bütün bakışları hayran bırakırdı. O zaman her şeyde, saçlarının bir kıvrımında, yakasının bir hattında, omuzlarının bir dalgasında, her şeyde nadir, nefis, hiçten bir zarafet görülürdü. Bazen bunlar pek görülmeden geçerdi, fakat sonra bütün bu hiçlerin bütün şiirlerini okuma inceliğine sahip olanlar rast gelirdi. O zaman tebrikler, övgüler, hevesler yağardı. En ihmal edilmiş kıyafetinde bile öyle perişan bir gösteriş edası ki ancak doğuştan zarif olanlara mahsustur.

---

1 Pötişan: Les Petits-Champs, Tepebaşı Bahçesi. Beyoğlu Altıncı Belediye Dairesi'nin ilk başkanı Blacque Bey döneminde, 1870'lerde Tünel hafriyatından çıkan toprağın dökülerek doldurulduğu mahalde kuruldu. 1880 yılında açılan Tepebaşı Bahçesi'nin içinde 1892 yılında Tepebaşı Dram Tiyatrosu ve daha sonra meşhur Garden Bar yer aldı.

Bununla birlikte bütün güzelliklerin, zarafetlerin, ihtimamların ötesinde genç kızın simasında hüzün, kederli bir örtü görülürdü. Bir örtü ki gözyaşlarıyla nemlidir...

8

Bir gün yine bahçenin üstündeki tepelere çıkan koruda dolaşıyorlardı.

— Size itiraf edeyim mi? dedi. Bende anlaşılmayacak haller var. Ruhumun karanlığına bakıp da benim bile korktuğum anlar oluyor. Öyle anlayamadığım hallerim var ki mümkün değil tasavvur edemezsiniz. Size misallerini münasebetimizden getirebilirim. Şimdi tamamen dost olduğumuz için şu karanlık mazimizi ele alabiliriz, değil mi?

Delikanlı güldü:

— Elbette, fakat beni üzer ve mahcup edersiniz.

— Size kendimi anlatmak için bu üzülmenize razı olacağım... Birbirimizi yalnız bir safhamızla, düşmanca –şimdi gülüyordu– düşmanca tanıdıktan sonra bu itiraflar birbirimize uzun uzadıya ufuklar açacak sanırım. Sizin bana karşı düşmanca davranmanızı hiçbir sebebe bağlayamazdım. Fakat itiraf ederim ki en şiddetli çatışmalarınızdan bir zevk aldığım halde belki sizin tesirini anlayamayarak lakaydane yaptığınız bazı küçük şeyler bütün sinir sistemimi harap eder bırakırdı. İşte o zaman tesirleri hâlâ kalbinizde kalmıştır zannettiğim yaralarınızı açmak için silahlar hazırlardım. Gerçek, sizde unutmadığınız acı hatıralar var mı?

Macit içtenlikle yemin etti:

— Hayır, yemin ederim ki yaptıklarıma üzgünüm. Sizin gibi nazik, ince, böylesine ruhu okşayan bir varlığı bu kadar üzmek ömrümün en acı hatırası olacaktır. Emin olun.

Sermet gözlerinde bir parıltıyla devam etti:

— Bense bilakis ara sıra kalbimde öyle yaraların sızladığını hissediyorum ki bunların iyileşmesi imkânsızdır zannederim. Çünkü bunların benim bütün hayatıma öyle tesirleri

var ki onlar olmazsa ben belki mesut olabilirdim. Fakat bugün benim hayatım mahvolmuştur. İşte bunun için bende hâlâ kanayan yaralar var.

9

Genç kız başını sallayarak mukabele etti:

— Oh, bu başka bahis... Buraya gelince bütün gençlik yaralı oluyor. Bunlar ruhun öyle derin yaraları ki tedavi edilemez olmalarında vahşi bir lezzet var... İyileşmelerinde bir acılık duyulur. Hele ben, bilmem sizi ne kadar şaşırtacağım, fakat itiraf etmek hoşuma gidiyor: Mesela bazı zamanlarım olur ki bütün emellerime kavuşmaktan ileri gelen zevklerden mustarip olurum. İsterim ki emellerim benim için imkânsız kalsın. Ömrüm bütün bu yakalama arzusunun acılığıyla geçsin. Bilir misiniz, bazen kendim için nasıl bir hayat hayal ediyorum? Kısa, kısa bir hayat. Aman Yarabbi, o kadar kısa ki arkamdan ağlayacaklar bulunacağını farz etsem "Daha yirmi yaşında!" diye feryada mecbur olsunlar. Fakat bu hayatta ya emelime kavuşamamaktan dolayı bir ölümle sönmek yahut mesutken ölmek. O kadar ki ölüm beni kucağına çektiği zaman vücudum hâlâ bu saadetin ürperişiyle tir tir titresin.

10

Macit'te de haddinden fazla bir giyinmeye özen vardı. Öyle bir giyinmek ki ilk bakışta herkesin giyinişi gibi görünür, fakat ilk bakışın tetkiki ondaki güzellikler karşısında şaşkın kalacak ince sanatlar keşfeder. Sade, külfetsiz, basit, o kadar külfetsiz, o kadar sade, o kadar basit ki herkes yapmak iddiasında bulunabilir de sonra bu sehl-i mümteni[1] huzurunda imkânsızla çarpışmaktan yorularak başını eğer,

1 Edebiyatta bir benzerinin söylenmesi çok kolay görünen, ancak denemeye kalkışılınca hiç de öyle olmadığı anlaşılan söz sanatı.

teslim eder ki bütün gayretlerinden tertiplenmiş, taklit edilmiş, mükemmel bir karışım çıktığı halde öteki yine başka, pek başkadır. Ve o ancak yaratılıştan gelen bir üstünlüktür ki taklitle meydana gelmez.

Her şeyde bir üstünlük, o kadar ince ve nezih ki karşısında en kaba bir insan örneğine bile aradaki fark girdabını hissettirerek temasıyla suç işleyecekmiş gibi bir hürmet ve kaçınma hissi verir.

11

Macit'in gençliğini bir dizi elemle doldurmuş olan zevk hayatı, ruhuna verdiği duygu inceliğini o dereceye getirmişti ki bütün cihanda ömür adanacak bir emel bulup da kalbi dolduramamaktan, hiçbir şeyin şu usancı imha edemeyeceğine kanaatten, bütün unutmak için sığındığı göğüslerde ruhundaki hüsranı şiddetlendiren kederlere tesadüf etmekten gelen müzmin bir acıyla hasta olmuştu.

Fakat Sermet'in şimdiye kadar kendisine kapalı kalmış hayatında hissettiği beklenmedik girdaplar onu meşgul etmeye başladı. Bu derin bezginliği böylece ortadan kaldırmaktan ileri gelen bir şevkle genç kızı merak etti. Ruhlarının hissediş biçimlerinde birçok yakınlığa rast geldi. Şimdiye kadar bunu anlamamak için ne kadar inatçı olmak lazım geleceğini düşünerek hayret etti.

Sermet'te bu emel şiddetini, bu hayat usancını asla tasavvur etmemişti. Fakat ilerledikçe genç kızın itirafları ona öyle tehlikeli uçurumlar gösterdi ki bunlardaki karanlıktan bir korku titreyişi duydu.

12

— Biliyor musunuz, kadın olmasaydım belki mesut olurdum. Zira kadın olmak, kadınlar arasında çirkin olmak gibi bir şey. Bazen rastladığım çirkin kadınların hayatını, tevek-

külünü o kadar dayanılmaz bulurum ki bu beni günlerce mustarip eder; adeta humma getirir. Ah bilseniz, bu kimsenin gözünde bir muhabbet nuru, bir arzu titreyişi görememeye mahkûm zavallı, renksiz gözlerde ne elemler, ne feci elemler okurum! Halbuki hepimizin hayatı bundan başka nedir? Hele her kadın hayatında kim bilir kaç kere çirkin bir kadın bahtına düşecektir değil mi? Sevildiğimizi sanırken bir sabah artık her şeyin bittiğini, doldurduğumuz bu kalpten artık çıkarıldığımızı, unutulduğumuzu hissetmekten başka nemiz vardır? Ah bu ferdâ[1]... İşte kadınların kaderi. Sevilip de sevilirken bir gün sevilmemeye mahkûmiyet için kalbinde nasıl bir tahammül olmalı? Ben daha düşünürken mustarip oluyorum.

Bir iki saniye sessizlikten sonra sadede geçerek:

— İşte bunun için kadın olmamak istiyorum. Hem erkekler evlenmeye kadınlar gibi mecbur değildir. Halbuki kadınlar...

13

Bunlar böyle düzensiz, parça parça, damla damla toplanarak Macit'in nazarında genç kızın acı çeken ruhunu adeta cisme büründürüyordu. Bir gün dedi ki:

— Lakin bu nefret sizi pek uzaklara götürecektir. Anlıyorum ki sizin hiç kimseninkine benzemeyen bir ruhunuz var. Sizi bu hale getiren nedir? Bunun okumak olduğu muhakkak... Gecelerinizi, günlerinizi nefret ettiğiniz yerlerden ziyade kütüphanenize hasretmek sizde öyle bir duygu inceliği hâsıl etmiş ki tecrübe görmeden hayattan usandırmış. Yalnız bu halinizde biraz çokça yazıhane, salon kokusu var... Emelleriniz pek kadınsı, pek hayalli... Bir nevi hedef edinme ki garip... Fakat bunların ehemmiyeti yok. Mesele sizin ruhunuzu zapt eden bu siyah hastalığın varlığıdır. Bir aşk

---

1 Yarın, gelecek.

ve hülya derecesi vardır ki oraya kadar yükselmek cinnetini gösterenler kanatlarına kaderin haşin bir darbesini yiyerek hakaret bakışını unutmayan sefil tabakalara düşerler. O kadar yükselmeseydik belki mesut olacağımız bu tabakaya tenezzül etmek öyle bir ezadır ki insanı sizin halinize sevk eder; sizin halinize, benim halime... Bütün kuşatıldığınız şeyleri ruhunuza, emellerinize denk bulamamaktan, ruhunuzun ancak kanaat edeceği şeylerin imkânsız olduğunu bilmekten ileri gelen elemlere... Ah, bunları anlıyorum... Benim de kalbimi kemiren hastalık bu değil mi?

14

Böyle birbirlerinin ruhuna aşina çıkmaktan dolayı mahremiyetler, aralarında öyle samimi bir bağ kuruyordu ki bu daima beraber bulunmalarına sebep oluyordu. Bütün münasebetlerindeki içtenlikle beraber hâlâ evvelki soğuk nezaketin devam ettiği olurdu. En şiddetli bir husumetten en içli dışlı bir mahremiyete birden geçemiyorlardı.

Bazı geceler Macit bulunmazsa salonda sessiz bir hüzün duyulurdu. Aksi halde bir köşeye çekilirler, o zaman itiraflara yol açılır ve ancak Nevber'in zorlamasıyla bu bahisten ayrılarak bazen havadan sudan şeylere dalarlardı.

Gündüzleri de genellikle kotrayla gezmeye çıkarlardı. Tramolada[1] muvaffakiyet için müsabakalar, iddialar, bahisler olurdu. Sonra mağlup olan diğerlerini yalnız başına kürekle gezdirirdi.

Bir gün bu bahislerde Sermet mağlup oldu. İddia şartı ötekileri Kalender'e kadar yalnızca taşımaktı. Nevber iki defa şu zulmü çektiğinden inat ediyor, katiyen hakkı talep ediyordu. Sermet'in bu işe kadir olmadığını hepsi teslim ediyorlardı, fakat kimse söylemiyordu. Nihayet gece olup da sandala binecekleri zaman Sermet denizle uğraşarak vapur

---

1 Rüzgâra karşı yönünü değiştirmek anlamında bir denizcilik terimi.

iskelesine kadar ancak sürüklemişti ki sandal yürümemeye, kürekler bu hafif kolların hâkimiyetinden çıkarak idare edilemez şeyler gibi ağırlaşmaya başlamıştı. Nevber kıçta el çırpıyor, seviniyor, kendi dermanını düşünmeden bahse girene böyle ceza revadır diye acı dersler veriyordu.

O zaman Macit'in kalbinde bir acı, bu ruhunda en kuvvetlilerin tahammül edemeyecekleri öldürücü elemler sızlayan zayıf ve güçsüz kızcağız için elemli bir merhamet yükselmeye başladı. Kalkıp küreğe oturmak, sandalı götürmek, Nevber'i susturmak istiyor, Nevber'den, Sermet'in gururundan korkuyordu.

Nihayet genç kız itiraf ederek düştü.

— Artık bittim! Ellerim hep nasır oldu.

Ve Nevber'in kahkahasını susturarak ilave etti:

— Fakat acele etmeyin, benim yerime kardeşim gelecek. Bir kardeş, kız kardeşinin veremediği borcu ödemeye mecbur değil midir? Ee, o halde!

15

Bir gün Nevber dedi ki:

— Siz kardeş deyip gidiyorsunuz ama bakılırsa Macit Bey'in benimle de kardeşliği var. Eğer amcakızı bir kardeş olursa, biraz daha uzakça bir akraba neden olmasın? Beni bu bahaneyle sandalcı gibi kullanmak fikrindeyseniz, alenen itham ederim insan dermanına güvenmeyince bahse girişmemeli, değil mi?

Macit başını sallayarak reddetti:

— Bu nasıl olur? diyordu. Sizin de bir kardeşiniz olmak yemin ederim ki benim için büyük bir saadet olmakla beraber tabii mümkün olmaz. Sermet'le kardeşliğimizi o kadar güçlükle kabul ederseniz, sizle farz ettiğiniz kardeşlik imkânsızlık tabakasına çıkar.

Sermet ilave etti:

— Yani pek uzak kalır.

Nevber sermest bir kahkaha salıvererek:

— Lakin çocuklar, siz ne diyorsunuz? Siz nasıl kardeş olabilirsiniz ki birbirinize nikâh düşer? Yarın anne babanız gelince sizi birbirinize vermek fikrinde olmadıkları ne malum? Bana gelince...

O söylüyordu, ötekiler yüzlerinde ani bir kızarmayla susmuştu.

16

"Kitap mı? Artık okuyacak kitap bulamıyorum; nefret ediyorum; hatta okumaktan, yazmaktan, musikiden, her şeyden nefret ediyorum. Hiçbir şey bulamıyorum ki ruhuma bir kanaat esintisi verebileceğini zannedeyim. Ah, bir zaman ne çabuk memnun olurdum! Her şey benim için bir saadet sebebi teşkil ederdi. Bütün güzel şeylere karşı öyle şairane bir kapılmışlığım vardı ki bütün geceleri yıldızlı semaya bakıp kalbimden taşan hislere boğularak geçirdiğimi söylersem... Fakat şimdi sanki bütün yaşayan insanların, bütün yaşamış ve ölmüş insanların elem yükü hep benim omuzlarımda, hepsini ayrı ayrı çekiyorum. Bir saniye benim için bir hayatın azabına yetiyor; ne ağırlık! Bu birçok kimseye emel kokusu veren şeyler bana zerre kadar rahatlık vermedikten başka, bir nefret ve hakaret ürperişi getiriyor. Bütün tabiat güzellikleri bana ne rahatsızlıklar veriyor bilseniz... Bazen rüzgâr bile, ağaçlar, dallar, yapraklar, hatta dalgalar... Nihayet engellemesi elimde olmayan bütün şeyler de öteki elemlerle birleşerek beni eziyor... Gün oluyor ki hiçbir şey görmemek için gözlerimi kapayarak oturmak istiyorum. Hele bir gün, asabıma dokunan bir vapurun düdüğünü işiteceğim diye sabahtan akşama kadar ne işkence geçirmiştim! Bir şeyler istiyorum ki beni bu hallerden azade kılsın, kurtarsın, bundan başka her şeyden, her şeyden ikrah ediyorum..." (Ve gülümseyip boynunu bükerek) "İşte hayatım!" dedi.

17

Şimdi genellikle geceleri Macit dışarda geçiriyordu. Nevber her şeye bir şiir ve gülüş kisvesi giydiren hayaliyle bu geç vakit dönüşlerin, belli gecelerde kayboluşların, bu mestane hazırlanan gidişlerin sebeplerini araştırır, altından bir aşk ve tutku hikâyesi çıkarırdı. Ona kalırsa Macit'in orada, o pembe yalıdaki genç, güzel hanıma yahut bir gün beraber rast geldikleri o dilber İtalyan kadınına mecnunca bir aşkı vardı.

— Kimin karısıydı o Sermet?

Sermet bunlara bir omuz hareketiyle cevap verir, Nevber daha ısrar ederse kalkıp gitmeye mecburiyet görürdü.

Bir gün yine bu varsayımlarında Nevber o kadar ileri gitti ki genç kız fevkalade bir asabiyetle susacağını anlatarak kalktı. O zaman Nevber hiddet karşısında kabaran bir hırsla söylenmeye başladı:

— Oo, rica ederim, sizi kıskanç bir eş zannediyordum.

18

"Ben mi?" diyordu Macit, "Ben mi? Bütün bu hayat tarzından o kadar usandım ki ne yapacağımda, bununla birlikte geçirmeye mecbur olduğumuz bu günleri nasıl geçireceğimde şaşkınım. Derin bir usanç, derin bir bıkkınlık. Bir alışkanlık gibi devam ettiğim bu âlemlerde, bu altındaki ruhların, emellerin çirkinliğini, bayağılığını, bütün eğilimlerinin ne kadar iğrenç olacağını hissettiğim gülümsemelerin karşısında, belki bana bir iltifat damlası, bir davet bakışı bahşedenlere başımı çevirmekle cevap veriyorum. Kadın, kadın! Bütün bunlar kadın mı? Ben öyle bir kadın istiyorum ki... Aman Yarabbi! Bana güleceksiniz; öyle bir kadın ki... Bilmem, fakat bildiğim bir şey varsa, bütün bu artık bıktığım, nefret, husumet ettiğim kadınlara katiyen, ebediyen benzemesin. Öyle bir kadın ki... Aman Yarabbi! Acaba ben bu kadına tesadüf edecek miyim? –İki saniye sustuktan sonra omuzlarını kaldırıp üzgün

üzgün– "Hayal" dedi, "İmkânsız hayal... Muhakkak olan şey sefaletim, ruhumun acılığıdır... Zira bütün kadınlardan tiksiniyorum..." Sermet nadir gülüşlerinden birini bahşetmek için bu sözleri yeterli görerek "Aman Macit Bey... " diye söylendi.

19

Bundan sonra, bu itirafının Macit'e açtığı hakikat ufukları genci Sermet hakkında öyle bir merak ve ihtimama sevk etti ki genç kız bile bunu büyütmeye başladı. Şimdiye kadar Macit için Sermet terbiye görmüş, çok okumuş, süslenmeye düşkün, bütün genç kızlardan biraz daha üstün bir varlıktı. Biraz hayalperest, biraz, fakat esasen hele bizim kadınlara mahsus bir hayat lakaytlığıyla donanmış zannolunurdu. Fakat birdenbire görüyordu ki Sermet'in ruhu derin düşüncelerine kurban olarak öyle bir hassasiyete yükselmişti ki orada hayat sade bir işkence olur.

Ve bu gülümseyen, iltifat eden genç kızın ne dayanılmaz bir elem yükü taşıdığını düşünerek ona karşı bir merhamet, ta kalbinin en hissiz köşelerinden birdenbire yükselen bir merhamet hissetmeye başladı. Bütün bu kederler kendinin de ağırlığı altında ezildiği kederler değil miydi? Genç kızın ruhuyla kendisininki arasında bir aşinalık bağı teşkil eden bu kederler içinde Macit kendi elemlerini unutuyordu. Ve bu serpilmeden sönmüş emeller goncasını zehirleyen sebepleri düşündükçe ne kadar devam edilse sade kitap okumanın bu çöküntüye yetmeyeceği muhakemesinde bulunarak bir sebep, esaslı, büyük, korkunç başka bir sebep arıyor, bulamıyordu. Herkesin içinde arzulara iştirak, emirlere itaat, iltifat saçan bu ince, narin, nazik Sermet'te ne şiddetli elemler mevcut olduğunu tasavvur ettikçe bu sebeplerin aslına ulaşma merakına mağlup olurdu ve yalnız kaldıkları zamanlar genç kızı söyletmeye çalışırdı. Ara sıra kendi de küçük itiraflarda bulunuyordu. Hiçbir şeyin işgal edemeyeceğine emin olduğu bu kalbe, küçük heyecanlar, ani ürpermeler verebiliyordu. Onun için devam etti.

20

— Reddedilmiş aşk mı?

Ve genç adam karşısında, pencerenin yanında elindeki resme mahzun mahzun bakan Nevber'e cevabında devam etti:

— Siz bütün hayat elemini, reddedilmiş bir aşktan, kıskançlıktan ibaret mi görüyorsunuz? Bunlar o kadar tedavisi kolay şeylerdir ki... Bence asıl hayat azabı böyle şeyler değildir. Bunların ötesinde öyle yaralarımız vardır ki... İşte bakın benim için kabul edilmiş bir aşk kadar dayanılmaz hiçbir şey yoktur. Lakin isteksizliğin, tokluğun, nefret etmenin ruhlarda açtığı yaralarla hayat nedir? Bunu düşünsenize!

21

— Evet, hakkınız var, dedi bir gün Macit. Hakkınız var. Bizim gibi olup da bu karanlığa düşmemek mümkün olamaz. Bu her şeyin acı vermek için birleştiği iddia edilecek dünyada bu dereceye gelmiş bir hisle yaşamak nasıl mümkün olur? Biz, kalbimiz kâinatın bütün fısıltılarına açıldığı zaman, önümüzde bir hayal göğü görüyoruz. O kadar mavi, o kadar yıldızlı, o kadar engin ki serbestçe hayali sevk ederiz. Zannederiz ki saadet şu parlak Zühre'dir.[1] Bu, emellerimize öyle bir genişlik verir ki bir gün oradan düşüp de herkesin dudaklarındaki kasvet mühründen başka bir şey bulamadığımız, kulaklarımız "Bu muydu?" iniltilerinden başka bir şey işitmediği zaman hayat bitmiş demektir. Ah, ölmek de saadettir, fakat otururken ölmek mümkün olmuyor. O bile imkânsız derecesinde bir şey. İcap ediyor ki kafamızı parçalayalım, beynimizi dağıtalım, ciğerlerimizi delelim. Eğer ölmek için istemek yetseydi, hiç yaşamaya lüzum görmeyenlerin birincisi ben olurdum. Emin ol.

---

1 Çobanyıldızı da denmektedir. Yunan mitolojisinde karşılığı aşk ve müzik tanrıçası Afrodit veya Venüs'tür.

Genç kız dudaklarında sükûn bulmuş bir tebessümle:

— Evet, evet, dedi. Böyle... Beni siz anlıyorsunuz. Ve bu bana rahatlık veriyor. Zira görüyor musunuz, anlaşılmamak da öyle bir işkence ki...

22

Nihayet bir gün Macit'in annesiyle babasının geldikleri görüldü. Bu, evde hemen bir bayram neşesi yarattı. İlk kucaklaşmalar, neredeyse genç gidip yarı ihtiyar gelen anne ile çocuk bırakılıp delikanlı bulunmuş evladın halleri, hızla anlatılan eskilerde kalmış olayların tafsilatı, arada meçhul kalmış bazı hadiselerin izahı, bütün bu şeyler bir geceyi işgal etti.

Sabah olup tekrar buluşulduğu, ilk hararetin çekilip fikirlere muhakeme sükûnu, gözlere görüş esenliği geldiği zaman herkesin hayret sesi yükseliyordu. Baba iftihar eden gözlerle bakarak durmadan "Ee, oğlum?", iki dakika sonra "Ee, daha ne haber bakalım?" diyor, sonra hep bu tekrarlanan sözler bitmiyordu.

Misafirler hemen yarın Beykoz'a geçmek fikrinde olduklarını söylediler. Babanın fikri artık son günlerini sakin bir hayat içinde geçirmekti. Bu karar onaylandı ve o gün birkaç saat, hep karşıya geçmek hazırlıklarına harcandı.

Son saat gelince Macit mahzun malızun Nevber'le Sermet'e yaklaştı, belki bininci defa olarak tekrar sordu:

— Geleceksiniz ya? Mutlaka değil mi?

İki kadın "Mutlaka!" diye cevap verdi.

23

Macit Beykoz'da, o renkli tabiatın karşısında yalnız kaldığı zaman beklenmedik şekilde birdenbire o kadar sıkıldı ki ne yapacağını şaşırdı. Yeniköy'deyken bütün gezdiği yerlerde eve dönünce hoş sohbetlerle geçecek saatleri düşünerek

zevki kat kat artardı. Halbuki burada, birçok senelik bir ayrılıkla yok edilemez gibi bir ciddiyet mevcut olan anne ve babasının yanında, bu sohbetlerin gençlik rengini, mahrem kokusunu bulamıyordu.

Gece bu düşüncelerle panjuru kaldırmış, bulutlu semada ışık saçan ayın beyaz nurlarına dalmış tabiata karşı, henüz pek erkenden hayal kurmaya başlamıştı. Onlar, iki ihtiyar, yorgunluklarından bahisle yatmıştı.

Macit henüz dönen anne babasının yanından ayrılamayacağından burada geçirmeye mecbur olduğu tenha, yalnız, gamlı günleri düşünüyordu. Hiç olmazsa Nevber'le Sermet gelmiş olaydı. Onlar bu kırlarda, bu kır tenhalığı içinde ne güzel eğlenirlerdi. Bütün bu bahar ferahlığı içinde onlara o kadar ihtiyaç hissediyordu ki hemen yarın gidip almak fikrine düştü.

Gecenin renkli ışıkları içinde bütün mevcudat hareketsiz, suskun, kaskatıydı. Hiçbir gece esintisi yoktu. Bütün yerlere karışık gölgeler sermişlerdi. Ay bulutların saldırgan gölgeleriyle örtülü kaldıkça gölgeler genişliyor, birbirine geçiyor, sonra yeniden çıkan ay birdenbire yerlere nurlarını serpiyordu. Bütün etrafı ağaçtan, yapraktan, daldan başka bir şey değildi. Sol tarafında yüksek bir duvar vardı ki üzeri çiçekle sıvanmışçasına çevriliydi. Karşısında iki top servi, semanın zemininde hareketsiz heyulalarını resmediyor, sanki bütün bu bitkiler bir tazelik kokusuyla teneffüs ediyor gibi etrafını kokulu bir hava kuşatıyordu.

Macit bu aydınlık gecenin karşısında kâh hiçbir şey düşünmeyerek, kâh acı muhakemelere dalarak saatler geçiriyordu.

Birdenbire karşıda, bir yığın yeşillik içinde bir ses, şuh, şen, taze bir ses yükseldi. İnce, küçük, mahrem bir nağme titredi ve kesildi. On saniye sonra bu nağme aynı mahrem şuhlukla tekrarlandı, sonra birdenbire nağme tufanı başladı. Bu bir bülbüldü. Gecenin âşıkane sükûneti içinde nağmeler birbirini izliyordu. İnce, küçük, tatlı nağmeler kâh bir raks havasının bir neşeli ânı, kâh bir aşk ahının bir can çekişme

ânı gibi derin manalı hassas nağmeler... Öteden bir diğeri buna cevap veriyordu. O zaman bu iki bülbül arasında bir nağme sevişmesi başladı. O kadar coşkulu, o kadar âşıkane, o kadar şuh ki Macit'i saatlerce meşgul etti.

Bu mayıs gecesinin bütün şairane tazeliği içinde, bu nağmelerde bir ninni tesiri hissederek Macit kendisini yine düşünmeye koyuverdi. Hissediyordu ki şimdiye kadar geçirdiği o hayata bir daha temas edemeyecekti. Bir kere tamamen serbest olamayacaktı. Orada istediği zaman, istediği yere, istediği gibi gitmekte özgürdü. Halbuki burada...

Hiç olmazsa vakit geçirmek için Nevber'le Sermet gibi arkadaşlar olsa... Hayır, kim bilir ne zaman gelmeye razı olacaklar, hatta kim temin ediyordu ki şimdi kendi onları düşündüğü halde onların hafızasında küçük bir yer işgal ediyordu? Bunu imkânsız gördü. Sermet'te, Nevber'de öyle bir samimiyet umuyordu ki bu son varsayım kabul olunmadı.

O zaman onlara yazmak, bu geceyi anlatmak, yalnız kalmaktan ileri gelen can sıkıntısını açmak istedi ve zihnen cümleler kurmaya başladı. Tasavvurlarını özetlediği zaman bunu bir aşk mektubuna o kadar benzetti ki korktu. "Haydi, çocukluk ediyorum, gidip yatayım" diye yatağına çekildi.

Bu gece Macit için pek uzun, pek gamlı, pek elem verici geçti. Şiddetli bir humma vücudunu ateşler içinde yakarak ona Sermet'i muhtelif şekillerde, muhtelif kıyafetlerde, muhtelif yerlerde gösteriyor; kâh beyaz kanatlarıyla çırpına çırpına uçarak uzaklaştırıyor, sonra şeffaf pembe bir giysinin kucağında bütün vücudu dalgalanan bir yarı çıplaklıkla dudaklarına kadar yaklaştırıyor, sonra dalgalara gömerek onu iniltilerle ağlatıyor, sonra tebessümlerle güldürerek sevince boğuyor; kâh gelin, kâh ölü, kâh nişanlı gibi göstererek yastan ümide, ümitten emele sevk ediyordu. Bu kâbus içinde çırpınarak uyanır gibi oldukça bülbüllerin o ince, şuh, edalı nağmeleri, o küçük, neşe saçan, şen nağmeleri devam ederek uykusunu bir sevinç ezgisiyle kucaklıyordu.

24

Günler geçti.

Macit'in babasına, hele annesine karşı kalbinde büyük bir yer tutan bağ, şiddetli bir ihtiyacı, –birdenbire ortaya çıkınca dehşetli boyutlarda genişleyen zorlayıcı bir ihtiyacı, eski hayat devam etseydi belki bu kadar belirgin görünmeyecekken yalnızlık ve sükûnun birdenbire gösterdiği kesin ihtiyacı– teskin edemiyordu. Bütün başladığı işlerde, bağlara, harmanlara, bahçeciliğe, tamirata, okuma ve araştırmaya, nihayet vakit geçirmek için bulabildiği herhangi bir vasıtaya müracaat ettikçe hepsinden hazin bir bıkkınlık, derin bir can sıkıntısı duyuyor, bir şey, ancak bir şey istediğini kendi kendisine itiraf ediyordu.

Ona öyle geliyordu ki bütün bu can sıkıntısı yalnızlıktan ileri geliyordu. Halbuki İstanbul'a inmeyi de sevmiyordu. Eğer kız arkadaşları yanında olsaydı, hayatının sıkıntısız geçeceğinden emindi. Bütün bu tereddütler, keşmekeşler arasında nihayet bir an oldu ki bu hayatın lezzetle geçmesi için Sermet'e muhtaç olduğunu birçok uzun inkârlardan, kaçınmalardan sonra kabul etti. Fakat bu fikir onu o kadar korkutuyordu ki her düşündüğünde hemen yürür, düşünmemek, düşünmemek ister ve fikirlerini çürütmek için sebep arardı.

Şimdi karşıya geçmekten de çekiniyordu. Kendisinde bulduğu derin duyguların pek alevli bir parlama göstermesinden dehşete düşüyordu, hissediyordu ki her türlü yüceliğe karşı vahim bir hareketi vardı. Bundan vicdanının en kusursuz yerlerinde bir acı duyuyor, kendini sonra ikna etmeye çalışıyordu. Her şeyden evvel şüphesiz bu hissin Sermet'e ifşasından ise ölümü tercih edecekti. Kendisini çağırmak için "Kardeşim!" sözünden daha mahrem ve samimisini bulamayan bu kızcağız için bu ne acı, ne yıkıcı bir darbe olurdu!

O zaman bütün ispatlanmış şeyleri inkâr eder, her şeye bir şüphe örtüsü arkasından bakmak hoşuna giderdi. İşte bunun için burada, bu köylülerin, çiftlik hizmetçilerinin arasında unutmaya, her şeyi unutmaya çalışıyordu.

25

Senelerce süren gençlik kederlerinden, bu uzun hülyaları takip eden aşk hummalarının verdiği acılıklardan sonra bu baharın karşısında artık her türlü ferahlığa karşı güçsüz zannettiği kalbinde bazen öyle arzular kabarıyordu ki yeniden hayata girercesine bir zevk hissediyordu. Saatlerce dudaklarında buseler, gözlerinde emellerle, kalbi çırpınarak, saatlerce tarlaların içinde ufukların yeşil gölgelerine dalmış, mesut ve güneşlenerek saatlerce yürürdü.

Artık umutsuz zannettiği ruhunun bu doğan hevesini sonra yeisler, ansızın gelen ve hayatını evvelkinden daha dehşetli bir karanlığa boğarak emellerini yıkan, arzularını hercümerç eden, bütün ferahlamalarını yok eden korkunç bezginlikler takip ederdi. O zaman yaralı ve bitkin halde serilir, sızlarcasına bir sükûnla hıçkırırdı.

Bu buhranlar altında ezildikçe Sermet'in kendi elemleriyle ne yaptığını düşündüğü çok olurdu. O zaman ona karşı, kadın ve duygusal bir kız olmak sıfatıyla, kalbinde bir merhamet yarası açıldığını hissederdi. Fakat sonra omuz silkerek "Neme lazım!" derdi.

26

Bununla beraber bazen mayıs gecelerinin lacivertliğinde, bütün yıldızların gülümseyen incilerine gözlerini dikip dayanılmaz bir aşk isteğiyle kalbine duygularını açtığı zamanlarda Sermet'i düşünmek isterdi. O zaman onu zihnen canlandırmak için yorulur, ta küçüklüğünden beri bütün süslenmelerinin olgunlaşmasında hazır bulunurcasına maziyi kurcalardı.

Oh, onu bütün zevkiyle, bütün cismiyle, bütün çehresiyle ne kadar dünya üstü buluyordu. Saçlardaki şiir dili, gözlerin melül siyah rengi, dudakların soru soran çizgisi, alındaki saflık, boyun uzunca ve mestane hali, nihayet bütün inceliklerine,

bütün manasızlıklarına kadar tekrar tekrar gözünün önüne getirir, bütün senelerin süslenme şekilleriyle süsler, dar iskarpinler içinde incik kemikleri taşan, bütün yaramaz asabilikleri hissedilen, ince ökçelerini hırpalayan küçük ayaklarını, uzun, ince parmaklarının sedeflerini, elin yumuşak ve latif yapısını tekrar görür, eldivenlerle kucaklanınca bu elin ne pür heyecan, canlı bir şey olduğunu tasavvur eder, bütün bunları araştırırdı.

27

Sonra birdenbire bir endişe geldi. Hissediyordu ki onu ta kısa eteklik giydiği, siyah çoraplarının uzun konçlarıyla diz kapakları daima meydanda olduğu yaştayken sevmişti. Bunu şimdi dehşetle, korkuyla düşünüyordu. Bir zaman nasıl bütün rüyalarında onu gördüğünü hatırlıyordu. Yalnız sonra o husumetin nasıl olup da oluştuğuna dair bir şey bulamıyordu.

Hatıralarında geriye gittikçe bazı ufak renkler, bazı küçük emareler belirmekteydi. O zaman bu ispatlar karşısında bütün o düşmanlıkların, bütün o dışa meyillerin kendi tabiatındaki vahşetten, zapt edilmez şeylerden ileri geldiğine kadar düşüncesini sevk ediyordu. Ona meyilli, ona mağlup görünmemek için bu hareketlerin nasıl vahşi, mağrur bir düşkünlükle takip edildiğini düşünerek bunu en ufak noktasına kadar inceliyordu.

En muhabbetli muamelesine karşı Sermet ufak bir aksilik etse fazla mağrur olan Macit'i bu hezimet öyle vahşice inatçı bir karşılığa zorlardı ki bütün bu vahşet ve inadın, kalbini kemiren –o zaman bir şekil ve lisan veremediği için– sade, acı veren, meçhul bir yara gibi kanayan bir histen, ancak bu histen doğduğunu şimdi kabul ediyordu. Bütün bu düşmanlığın izzetinefis ile tutkulu meylin çatışmasından başka bir şey olmadığı şimdi ortaya çıkarak, genç adam birdenbire şu düştüğü uçurumdan korkuyor, hepsini ret ve inkâr etmek isteyerek "Ben çocuğum!" diye muhakemelerini susturmaya çalışıyordu.

"Buna neden şaşırıyorsun?" diyordu. "Bu zaten daima böyle değil midir anne? Göz önünde bulunmayan daima ihmal edilmez mi? Bu köy köşesine gelip kendilerini sıkıntıya mahkûm etmeye neden mecburiyet görsünler? Halbuki şimdi Yeniköy, yalnız geçen vapurları, Kalender'e iki kürek boyu yakınlığıyla o kadar latiftir ki. Nevber neyse, o zaten o kadar değişkendir ki onu ithama lüzum bile görmem, fakat kararlılık iddiasında bulunan Sermet'e ne diyelim? İşte insanın vefasına bir misal daha!.. Bir şey itiraf edeyim mi? Onlarsız burada daha rahatım. Ara sıra geldiklerini düşünürsem, katlanmaya mecbur olacağım sıkıntılar beni o kadar korkutuyor ki böylece kalmak istiyorum."

Ve Macit annesinin koluna dayamış olduğu başını daha âşıkane bir meyille dizlerine kadar indirerek: "Böylece senin yanında, senin kucağında, o beraber geçmeyen zavallı senelerin acısını çıkarmak için bütün muhabbetimizi hiç kimsenin gelip bozmayacağından emin olarak, tenha, asude..." Bir kere başladıktan sonra gittikçe istila eden hüzne duygularını bırakarak: "Ah, senin için ne gözyaşları döktüğümü bilseydin! Artık hayalini bütün bütün kaybedip de zihnimde sana güçlükle bir vücut vermeye çalıştığım zaman gözlerimi yakan yaşlarla yastıkları ne kadar ıslattığımı görseydin... Anneler, yalnız anneler... Ah, eğer dünyada siz olmasaydınız başka ne olurdu? Bütün kalbimize ilk muhabbet hissini, o ulvi sıcaklığı duyuran, yerleştiren sizsiniz... Sensiz kaldığım zaman zannetmiştim ki cansız kalıyorum... Ah, o hali hiç unutmayacağım. Ayrılırken ne kadar ağlıyordun. Nasıl acımadın da ben okuyayım diye bütün ayrılık acılarına razı oldun? İşte yalnız annelerin mukaddes aşkına mahsus bir yücelik... Sizin aşkınızın yanında başka tutkular, başka düşkünlükler nedir, ne ehemmiyetleri var? Ve yalnız sizde, fedakârlık yalnız sizde var... Başka hepsi söz... Hepsi nafile... Yalnız siz..."

Yaşlar gözlerinden yavaş yavaş akarak annesinin dizini ıslatıyor, delikanlı birçok sene mahrum kaldığı anne sıcaklı-

ğında sanki bütün asabına, bütün kasvetine bir sükûn kaynağı buluyordu.

Birdenbire başını kaldırdı. Şimdi gözlerinde yaşlar kesilmiş, dudaklarında bir husumet hazzı belirmeye başlamıştı. "Senden başka bütün kâinattan nefret ediyorum" dedi. "Hepsi beni mustarip etmek için sanki yarışıyor. Halbuki sen, sen... "

Ve başını annesinin göğsüne bırakarak yaşlarını tekrar salıverdi.

29

Macit yataktaydı.

Boğazından çok mustarip olduğu halde ufak bir ameliyata razı olmamakta inat ediyordu. Kendisi için bunda ölüm tehlikesi olduğunu söyledikleri zaman gözleri manasız bir bakışla söner gibi kapanmıştı. Annesi başucunda, babasının bütün tepkilerine hedef olup onu yumuşaklıkla, rica ve istirhamla ikna etmeye çalışarak gözyaşlarıyla, iniltilerle yalvarıyor, oğlundan ise kaşlarında bir imtina kavsinden başka bir şey elde etmeye muvaffak olamıyordu.

Macit pek mustaripti. Şiddetli bir humma içinde sayıklıyordu. Bir humma, ateşleriyle, alevleriyle, şekil ve karaltılarıyla bütün hastalığı korkunç ve dayanılmaz bir işkence haline koyan, bütün rüyalarını, düşüncelerini, görüşlerini korkunç boyutlarıyla hakikat dairesinden çıkaran, ateşli fezalarda uçuran bir humma, vakit vakit zihnini bürüyor, kuvvetini tahrip ediyordu.

Fakat bütün bu ıstırapların altında serin bir ümit vardı, bu Macit'in hoşuna gidiyordu. Hayattan o kadar usanmıştı ki kendisine ölümden bahsettikleri zaman vuslatı karşılayan bir şevkle "Oh!" demişti.

Son günlerin mücadeleleri onu ne kadar bitkin bırakmıştı. Karşıdaki hayatında sade bir ümitsizlik hüküm sürüyordu, bir hastalık ki tedavisi imkânsız. İşte şimdi biraz

istirahat ediyordu. Fakat Beykoz'a geçtiği zaman hayatının değişmesi ilk günlerde kendisini bazı emellerin, bazı ümitlerin, bazı aşkların heyecanına kaptırmış, sonra birbirini izleyen neşeler, bezginlikler ruhunu öyle bir elem silsilesiyle yormuştu ki bu işkenceye ölümü tercihte bir lezzet buluyordu.

Ve kapalı gözleri arasından giren ışıklar, korkunç fikirlerine rahatsız edici şekiller verdikçe bir köşede annesinin elemlerine gömülmüş, sustuğunu görüyor, ara sıra inlediğini işitiyor, öyle sadece, rahatça ölmenin de ne kadar, ne kadar güç olduğunu düşünerek acı çekiyordu. Sonra ağrılar, ateşler geliyor, onu yakıyor, hiçbir şey göstermiyor, bir şey işittirmiyor, baygın bırakıyordu.

Birdenbire etrafında bir taze koku, hayat veren tatlı bir rayiha hissetti ve ölümün, insan hayatı için o büyük, o yegâne, o müşfik teselli edicinin geldiğini sanarak mesutça inledi. Şimdi gözlerini açmak istiyor, açamıyordu. Beyaz kanatlı bir şey, uçmaya meyilli, köpükten beyaz bir vücut kendine yaklaşıyor, bütün titrek kokusuyla sanki elemlerini bitirip alıyordu. Macit bunda Sermet'in tebessümünü, onun rayihasını, onun şekillerini görüyorum zannederek böyle, böyle öldüğünden bahtiyar oluyordu. Sonra o şekil dalgalana dalgalana yaklaşarak küçük, beyaz bir kuş gibi serin serin dokunup nabzının sıcaklığını sonradan hissettiren yumuşak eliyle elini tutuyor, bir ses, tanıdığı, ta kalbine kadar giren bir ses "Hasta nasıl?" diyor. Oh, bu ani şifa, bu ölüm sınırı!

Gözlerini açtı. Işığın yayılma şiddeti arasında başucunda şekiller fark etti. O el şimdi daha yumuşak, daha serin, elinden tutuyordu. O kadar küçüktü ki elinde kayboluyordu. Gülümseyen, şuh bir çift dudak tekrar etti:

— Nasılsınız?

Delikanlı bitkin, mesut, haykırmak istedi, sonra sadece telaffuz edebildi:

— Sermet!

— Evet, Sermet ve Nevber, dediler.

Hasta gözlerini yarı kapayarak "Oo, sizde mi?" dedi.

Şimdi Sermet kulağına kadar eğilmişti. Serin, rayihalı sesiyle boynunun yanında "Niçin inat ediyorsunuz" diyordu. "Anneniz o kadar mustarip ki. Ben taahhüt ettim. Bana itaatiniz vardır, değil mi?"

İtaat... Hasta şimdi bu nefesle dudak dudağa ölmek, parça parça olmak istiyordu. Bütün vücudundaki elemler, ağrılar, bütün o ateşler sıyrılmıştı. Yalnız o vardı... Yalnız o, yalnız Sermet.

O ses tekrar etti:

— Boğazını yardıracaksın değil mi?

Evet, yardıracaktı. O istiyordu ki kalbi de yarılsın da bütün yaraları, bütün aşkı meydana çıksın; acısınlar, ağlasınlar. Oh, ne kadar ağlamak istiyordu.

— Peki, dedi.

Annesi sevincinden Sermet'in ellerini öpüyordu. Odada birçok hareket oldu. Sonra yine bir dalgınlık, rayihalı, serin, dinginlik veren bir dalgınlık hastanın gözkapaklarını kapattı.

30

Hastalığın bütün günlerinde, bütün nekahet zamanında Nevber'le Sermet hastaya eşlik etti. Onun bu acılı günlerini gülüşleri, sözleri, latifeleriyle ihya ediyorlardı. Macit uzun, mesut, latif bir nekahet dönemi geçiriyordu. Genç kadınların ikisi de şu saatlerin güzel geçmesi için rekabet edercesine çaba gösteriyordu.

Macit bunların arasında hastalığa mahsus bir irade zaafıyla Sermet hakkında kararlaştırdığı uzak durma arzusunu çiğneyerek münasebetini kalbine terk edivermiş, onu bütün kalbinin gözleriyle görmeye alışarak bir mutluluk gölgesi içinde her şeyi unutmuştu.

Her gece bülbülleri dinlemek için bekleşirlerdi. İlk çekingen nağmeyi kim işitirse o gece onun her şeyde hükümran olması kesindi. Hepsi kulak kabartırdı. Daima Nevber mükâfatı kazanırdı, fakat daima hasta hükümran olurdu.

Macit ara sıra onlara sitem ederdi. Bir ay içinde hiç görünmedikleri için pek çok sitem eder, "Vefasızlar" diye şikâyet eder, Nevber'in, beyefendinin engel oluşunu söylemesine karşı, Sermet'in sessiz kalışı onu biraz sıkardı. Bu sükûta hiçbir mana veremiyordu. İçlerinde hemen daima şen şakrak duran yalnız Nevber olurdu. İlk günlerin neşesini takip eden günlerde hüzün hâkim olmuştu.

Bazen her şeyi unutarak, Sermet'in ara sıra gösterdiği yarı soğukluklar, çekinmeler, uzak kalışlar, her şey bir emel harareti içinde unutularak, kayıtsız ve endişesiz gevezelikler başlardı. O zaman herkes bir ferahlık isteğiyle ruhunu açar, emellerini anlatır, neşeyle kendilerini kaptırdıkları bu zeminde insan hüznü onları yine kederli olmaya sevk ederdi.

Nevber mahzun mahzun, "Ben hayatı harap olmuş bir yaratılış örneğiyim" diye cevap verirdi.

Genç kız melül melül boynunu bükerek, "Kim bilir" derdi, "Kim bilir, ferdâda felaket kadar emin olacağımız ne vardır?"

O zaman Macit hastalara mahsus ince bir sesle, gözlerine gelen bir karanlık rengiyle iki kadına bakıp "Bana gelince, muhakkaktır ki ben katiyen evlenmeyeceğim" derdi. Bu artık bir şakalaşma konusu olmuştu. Kendisini kadınlar, "Katiyen Evlenmeyeceği Muhakkak Olan Bey!" yahut "Bekâr Bey" diye lakaplandırırlar, bunun üzerine tahminler yürütürlerdi. Ekseriya Nevber ikisini de geride bırakarak tahminlerinde oldukça ilerlerdi. Bir gün düğününde gelini koltuğa aldığı saati tasvir ederek kulağına, "Katiyen Evlenmeyeceği Muhakkak Olan Bey!" diyeceğini, sonra karısıyla henüz pek sizli bizliyken bütün bu nazariyeyi dillendirerek onu mahcup edeceğini söyler, buna karşı Macit çehresinde mütebessim retlerle başını sallayarak, "Mümkün değil, mümkün değil" diye tekrar ederdi. Sermet daima susuyordu. O Nevber'in gevezeliğine cevap vermeye mecbur görünen Macit'in yanında kendisine düşen hisseyi susmakla geçiştiriyordu.

Bir aralık Macit sordu:

— Siz ne dersiniz? Nevber'in bu tahminlerini mümkün görür müsünüz?

Sermet uyanır gibi, "Ben mi?" dedi, "Ben mi? Bilmem... Belki."

31

— Siz kadın olmaktan nefret ediyorsunuz. Ya erkekler ne yapsın? Mesela ben. Önceleri kadınlar için öyle bir cinnet ve düşkünlük göstermiştim ki bütün hülyayla geçen gençliğimden sonra bunların arasına atıldığım zaman ömrüm bu emelleri teskine yetmez sanırdım, fakat bir gün gördüm ki bütün bunlar hiçbir şey değilmiş... O zaman kalbime bir boşluk çöktü. Daha... Artık sevemediğim kadına karşı acı veren bir merhametle duygulanmış olmak öyle bir azaptır ki bilmem böylesini hiçbir kadın bir erkeği artık sevmeyince hissetmiş midir? Nefret etmekten, artık sevmemekten, bunu anlatmaktan o kadar ıstırap hissederiz ki reddedilmiş bir aşk gibi dayanılmazdır. Sonra, benim en birinci hülyam imkânsızlık karşısında senelerce ağlamak, bir tebessüm için bir sene tapınırcasına yere kapanıp kalmaktı. Halbuki hayatımda hiçbir kadına rast gelmedim ki benim bu arzumu anlayabilsin. Oh kaba, kaba... Hep kaba. Cazibeli olmak da öyle bir afet ki... Ah bütün kadınlar bana bir nefret verdiler, ben bunu bilirim.

32

Artık gezmeye çıkabiliyorlardı. Fakat Macit'in her türlü tedaviyi kabul etmemekteki inadı onu pek güçsüz bırakmıştı. Bazen iki kadın, hastanın yürümesine yardım ederek yakında bir tepeye çıkarlardı. Çiftliğin ikametine mahsus köşkünü bir bayır kuşatıyordu. Burası yüksek ve ihtiyar ağaçlarla taçlanmış bir seyir yeri, bir kendinden geçiş kürsüsü haline getirilmişti. Bütün boğazın yeşil tablolarına hâkim,

her rüzgâra göğsü açık, kuş yuvalarıyla süslenmiş bir mevki. Burasını gençler başka yerlere tercih ediyordu. Ufuklar genişledikçe Macit daha geniş nefesler aldığını söylemişti.

Şimdi genellikle birçok saati burada geçiriyorlardı.

Bir akşam Nevber onları yalnız bırakmıştı. Bugün ikisinin de dalgın ve melül durduğu bir gündü. Ayaklarının altına serilen geniş manzaraya, başlarında açılan engin gökyüzüne karşı susuyorlardı. Bir rüzgâr ağaçların tepelerinden geçerek yaprakların hışırtısından ince musiki ezgileri topluyordu.

Macit'in gözleri bütün sahillerden akarak Yeniköy'e yöneldi. Deniz yüzeyinde kaynayan hayat eserini düşünerek birdenbire başını çevirip dedi ki:

— Hep hayatımız böyle geçse. Böyle, insanlığın ihtiras karanlıklarından azade, bu saf ve parıltılı hayat devam etse. Ah, bu insanların arasında yaşamaktan ne kadar nefret ediyorum bilseniz.

Genç kız başını sallayarak cevap verdi:

— Yalnız yaşamanın elemleri yok mudur zannediyorsunuz?

İkisi de bu hükmün altında âciz, başlarını eğdi.

Birdenbire genç kız hayattan duyduğu nefret ve bezginliği o kadar etkili bir şekilde anlattı ki elemlenerek dinleyen Macit acı acı:

— Ya aşk?.. dedi.

— Aşk mı?

Ve genç kız bir hayali gözünde canlandırmak istercesine gözlerini kısıp ağır ağır ilave etti:

— Evet, o, bir o var! Fakat aşk insanlığın saadetini üstlenir mi zannediyorsunuz? Bütün bize bu duygu inceliğini veren, bütün hayatımızı acıyla zehirleyen aşktan başka nedir? Her türlü eleme yabancı olan genç kalpler mustarip olmaya aşktan başlıyor. Sonra, sonra öyle girdaplar açılıyor ki bakmak dehşet verir. Halbuki aşk insanı oraya ne tahakkümle atıyor! (Bir şey itiraf edecekmiş gibi yavaş bir sesle) Biliyor musunuz, biliyor musunuz hayattan nefretime başlıca sebep yine aşktır. Düşünüyorum ki sevdikten sonra aşkın kalbi-

mizde söndüğünü görmek, unutulmak, belki küçümsenmek ölümün bile teskin edemeyeceği elemler doğurur. Bir gün artık sevmediğimizi yahut sevilmediğimizi görmek... Oh, bu dudaklar, bu vücutlar bunlara dayanıklıdır. Bugün size söylenen sözleri belki yarın ötekine de acı çekmeden söyler, bugün sizin olan vücut yarın belki haz almadan bir başkasının olur... Fakat kalp... O pak, o yalnız bir aşkla pak kalmak ister. Halbuki bugün bu mümkün değil... O halde... Ne yapayım bu aşkı? Dünyada bir ferdâ-yı garâm kadar elemli ne vardır acaba? Bana gelince, benim için bir aşk vardır: Ölümde aşk! Ancak severken ölürsek, ferdânın tahakkümünden kurtulabiliriz... İşte bu! Hayatın saadeti mümkünse, severken ölmektedir! Bunu anlayacak, benimle emel ortaklığı edecek, yani beni o kadar sevecek ki bakınız, daha mustarip olmadan, mesut ölmek için beraber ölmeye razı olacak, bütün bir hayatın varsayılan bahtiyarlığını bir geceye hasredecek... Bu adama gelince... (Edalı, tevekkül eder bir gülüşle) O adamı hayalimde bile bulamıyorum... Çocukluk!

33

Günler böyle artan bir mahremiyetle geçiyordu ve geçerek her gün Macit'e Sermet'in ruhundan yeni bir sayfayı açık bırakıyordu. Macit'in bu sayfalarda okuduğu şeyler genç kız hakkındaki bağını kuvvetlendirmekle beraber vahşi, öfkeli bazı emeller de besletiyordu.

Nevber bütün bu meclislerden uzak kalırdı. O esasen o kadar neşeli ve iyimserdi ki bu siyahlıklarla uzlaşamıyordu. Onun için hayatta her şey ferahlık vesilesi olurdu. O zaman kahkahalar birbirini izler, şakalar sıralanır, hatta bazen Macit'e, Sermet'e bile direnmesi imkânsız bir gülme arzusu sirayet ederdi. Taklitte pek muvaffak oluyordu. Kaba, alaya alınacak ne varsa hepsi dehasında saklıydı. Hepsinden mükemmel düğün davetlilerini tasvir ediyordu; kadınlarımızın teşkil ettikleri süslenme örneğini en görülmez ayrıntısına

kadar, bütün kasıtları, bütün delaletleri, tercih sebepleriyle anlatmakta benzeri bulunmaz denilebilirdi. İşte bu, Macit'i eğlendirebilen yegâne şeydi. Ne zaman gülmek istese Nevber'e sokulur ve örnekler resmigeçide başlar başlamaz kahkahalar, ince, gevrek, kıvrak kahkahalar uzar giderdi.

Buna her gece Sermet de katılırdı. Fakat bu gece yemekten sonra karanlık bir sükûn içinde bir köşeye çekildi, hatta Macit'in davetine karşı özür bile diledi:

— Affediniz.

Ve Nevber hikâyesinde devam ederek:

— Hele bazıları o kadar kıskançtırlar ki... diyordu.

34

Öbür sabah Nevber balkondan Macit'in penceresine gelmiş, parmağındaki yüzüğüyle pencereye asabi darbeler vurarak uyandırmak istiyordu.

"Lakin hâlâ kımıldanmıyor" diye aşağı sarktı. Orada Sermet küçük şemsiyesine dayanmış bekliyordu. Daha o kadar sabahtı ki güneş ağaçların arasından henüz çıkamamış, yatay ışınlarıyla sık yapraklara sızıyor, gecenin bütün yeşil yapraklara, ağaçların renkli çiçeklerine, dallara budaklara serdiği ince donuk yoğunluğa titrek, cilveli tebessüm yıldızları serpiyordu. Orada, yukarıda, köşkün kanat gibi gerilmiş saçaklarının başında zühre, mavi gökyüzünde şuhça gamzeler süzüyordu.

Biraz sonra Macit balkonda göründü. Nevber eğilip şemsiyesiyle göstererek, "Sermet aşağıda bekliyor" dedi. Sonra yürüyerek:

— Haydi, biz de inelim.

Sermet aşağıda, şimdi yolun ağzında bekliyordu. Boz renkli bir kaşpusiyer[1] bütün latif boyunu yumuşak bir kucaklayışla sarmıştı.

---

1 (Fr. *Cache-poussière*) Pardösü.

"Şükürler" dedi, sonra telaşlı telaşlı "Haydi yola, yola, mandıraya gidiyoruz."

Macit bir söz söylemiş olmak için "Lakin bu kadar erken!" dedi.

Genç kız dalgın dalgın yürüyerek cevap veriyordu:

— Erken, erken... Mümkün olduğu kadar erken... O kadar erken ki sabahın şiirlerindeki feyzi okuyacağız. Sabah gençlik gibidir. Hele bahar sabahı.

O, önden ahenkli, çocuksu bir tarzda yürüyordu. Sabahın yerlerdeki şaşaalı rutubetini çiğniyorlar, henüz kırağıları buharlaşmayan kumları, taşları ezerek çıtırdatıyorlardı. Hava serinceydi. İki tarafları muhtelif iki çiftliğin çitleriyle çevrili yol, yüksek ağaçların gölgelerine dalmış yeşil bir tazelik içinde devam ediyor, tenha gölgelerle uykulu, haşeratın karışık ahenkleri, kuşların zevkli nağmeleriyle dopdolu kıvrılmalarla dolaşıyordu. Bu sabah Sermet pek şakraktı. Üzerinde gevezeliği vardı:

— Bugün sizin ne kadar rehavetiniz var hanımefendi! Görenler Antuvan'ı merak eden Kleopatra'ya benzetecekler. Hele beyefendiyi sormayın. Sabahın bütün bu şiir feyzine karşı bu kadar soğuk durmak mümkün değildir. Söyleseler inanmazdım. Halbuki her şey mümkünmüş ki bunu da gördüm... Oo, ispinoz efendiye bakın. O da kendine düşen şairlik vazifesini ifa ediyor. "Şu gelen şişman hanım!" nakaratıyla size ne güzel bir şarkı... Sus! Of, bu böcekler de, (şemsiyesini savurdu) ha şöyle savulun bakayım... Oo muhterem kurbağa efendi, senin nağmelerin eksikti. Sen de mutlaka bana methiye okuyorsun. Şu hatırşinaslığına bin teşekkür. Görüyor musun Nevber, senin ispinozlarına karşı benim de hiç olmazsa bir dereden zavallı bir kurbağacığım çıktı. Ah birini sevdikleri halde bildiremeyenler ne zavallı şeylerdir... İşte kurbağacık üç senedir bana âşıkmış da ancak bugün itiraf edebildi. Ne ikbal! Al bir ispinoz daha. Rekabet arttı. Acaba zavallı bülbüller niçin susuyor? Lakin siz ne kadar ciddisiniz bugün beyefendi?

Genç, uyanır gibi başını kaldırdı:

— Ben mi! Oh, bilakis, dinliyorum.

Nevber, Macit'e sokulup koluna asılarak ve başını eğip gülen gözleriyle yüzüne bakarak:

— Hele beni götürecek kadar kuvvet sahibi oldun mu bakalım?

Sermet bir kahkaha salıvererek:

— Güzel tecrübe! dedi. Özellikle bir erkeğe güzel soru! Bu, bülbüle yorulursun, ötme, gibidir. Yahut... Lakin gerçekten iyi kuvvet; Nevber Hanım'ı beş dakika taşımak. Artık bize hasta meraklarını dinletemezsiniz ya. Bu güzel bir tecrübe oldu. Böyle güzel tecrübeleri bulmaya ancak Nevber muktedirdir.

Öteki tiz, şuh bir kahkaha salıverdi:

— Elbette! (Sonra Macit'e eğilip ilave etti) Yoruldun mu? Ha eğer yoruldunsa seni bir hamala vereyim. İtiraf etmiyorsun ya; fakat çehren başka bir renk bağladı. Gel şimdi sen bana dayan. Oo, ama hakkın kalmasın diye beyim, rica ederim.

Şimdi Sermet haşarı çocuklar gibi geri kalarak çitin dikenleri altında bir köşeye gizlenmiş, kırmızı kalpağıyla sallanan narin bir çiçeği koparmaya çalışıyordu.

Şemsiyesine dayanarak bir dala asılıyor, oradaki hendeğin üstünde sallanarak, hırçın hırçın çiçeğe yetişmek istiyordu. Gelincik eğilerek temas ediyor, sonra kıvrılıp kurtuluyordu. Arkadan onların kahkahasını işitiyordu. Onlar ilerlemişti. O zaman genç kız yere atlayıp şemsiyesiyle çiçeğe müthiş bir darbe indirdi. Durarak bastonuna dayanmış Macit "Lakin az kaldı düşecektiniz" dedi.

Genç kız dudakları titreyerek gelinciği hırpalıyordu.

Nevber delikanlının kolunda kulağına bir şeyler söyleyerek kahkahasına devam etti ve Sermet, gelinciğin bitap yere serildiğini görünce gözlerinde karanlık bir tebessümle bir şeyler mırıldanarak ilerledi.

Nevber bayılırcasına gülüyordu:

— Lakin bu ne hırs hemşire!

Yürüdüler. Güneş yükselmiş, oraya buraya ışıklar girmiş, sıcaklık yayılmış, ağaçların arasında arılar yavaş yavaş uğul-

damaya başlamıştı. Macit ara sıra bastonunu savurarak bir asker yürüyüşüyle yürüyordu. Nevber kalınlaştırmaya çalıştığı sesiyle kumandalar veriyor, kahkahaları devam ederek onu taklit ediyor, sonra yorulup yine koluna takılıyordu.

"Of, daha gelmedik mi canım?" dedi. Sermet durup şikâyet edercesine cevap verdi:

— Ne kadar naziksiniz hemşire! Bir hastanın böyle metanetli yürüdüğünü görüp dururken bu şikâyet... Gerçi onun da bu kadar suratla yürümesinden şu çocukluğa razı olmadığı için teessüf ettiği anlaşılıyorsa da... Ah eğer bilseydim, hiç size haber vermeden, dünkü gibi yalnız gelirdim.

— Nasıl, siz dün de mi geldiniz?

Genç kız gülümseyen dişlerini göstererek:

— Dün, evvelki gün... Her sabah... Bu yola bayılıyorum. Tenha, rahatlatıcı... İstiyorum ki bu yolun bir nihayeti olmasın. Öyle yeşillik, beni seven kurbağacıklar arasında, yeni çıkan güneşin altında ebediyen, ebediyen gideyim... Ve nihayette rüzgârın hiç eksik olmadığı bir ağaçlık altında mezarımı kazılmış bulayım.

Macit acı acı "Sermet!" dedi.

— Oh, ne kadar hastasınız; bakın Nevber'e... Sözümün ne kadar delice olduğunu bilir de nasıl güler...

Sonra ciddi devam ederek:

— Fakat olmuyor. Mesela bir gelincik görüyorum ki şevk ve neşemi harap ediyor. Hayatta neşe mi var zannedersiniz? Şu tenha kır yolunda bile rahat yok.

Birdenbire sevinçli bir sesle:

— Hah, işte bir gelincik daha!

Genç kız atıldı, bu nispeten daha yakıncaydı. Eğilerek uzandı, ayağını hendeğin kenarına koydu:

— Hele hele, rica ederim gelincik hanım. Yemin ederim ki ben fena bir kız değilim.

Macit tekrar etti:

— Lakin düşeceksiniz...

Nevber ilave etti:

— Bırakalım, düşsün de vazgeçsin.

Gelincik elde edilmişti, yalnız oradan ayrılırken bir diken başörtüsünü çekti, hırpaladı. Genç kız şemsiyesiyle bir darbe indirerek, "Çapkın!" dedi. Dönüp devam ederek, "Düşmek mi? Zanneder misiniz ki beni böyle şeylerle korkutabilirsiniz? Bende kahraman kanı vardır kuzum."

Bu zarafetinde incelikler titreyen, narin, nazik, yumuşak hanımefendi tabiatın bu heybetli halinde, gençlik ferahlığıyla hoyrat bir köy kadını tavrını takınıvermişti. Devam etti:

— Babamdan kaç kere işittim ki ecdadımda büyük, pek büyük kahramanlar varmış.

Nevber rahat bir nefes alarak, "Oh, nihayet göründü" dedi.

Genç kız acı acı "Yarabbi şükür!" diye mırıldandı ve hızla yürüyerek bir kapıdan girdi. "Ne haber Baba Veli, sağım oldu mu?" dediği, sonra sesinin uzaklaştığı işitildi.

Ötekiler daha girmemişlerdi ki Sermet'in fırladığı ve sert bir çehreyle haykırarak, "Gördünüz mü bir kere, beni sağımdan da alıkoydunuz. Ya yürümek istemiyorsunuz ki... Biriniz hasta, öbürünüz nazlı... Birbirinizden tembel. Size haber verdiğime o kadar pişmanım ki... " dediği görüldü.

Nevber gülerek:

— Lakin durun bakalım güzelim, telaşın lüzumu yok. Bu kadar ne kederleniyorsunuz? Biz süt içmeye gelmedik mi?

Sonra dönüp boz abaların içinde Sermet'in hırsına mütebessim bir merakla bakan ihtiyar adama, "Süt var, değil mi?" dedi.

Sütçü eli yarı açık göğsünde kaybolmuş, kır sakalıyla çevrili çenesinde üst sıradan bir tek dişi dışarı fırlamış bir ihtiyar, cevap verdi:

— Süt mü? Hey... Dolu hanımefendi. Hep böyle, lakin küçükhanım dün de geldi, kendi sağdı da...

Macit bu beklenmedik kederin önünde Sermet'e yaklaşarak:

— Lakin gözüm, maksadın gezmek değil miydi?

Sermet şiddetle ve hırçın bir tavırla:

— Oo, rica ederim Macit Bey! Beni rahat bırakın. Siz Nevber'le eğlencenize bakın.

Macit, Nevber'in gülüşüne uyup geri çekildi:

— Pekâlâ.

O zaman Nevber, su başına gideceklerini, oraya süt gönderilmesini söyleyerek öne düştü. Macit, Sermet'e baktı. O hareketsiz, pek hışımlı duruyordu. "Gelmiyor musunuz?" dedi.

Genç kız soğuk soğuk, "Ben kalacağım" dedi.

İhtiyar, yüksek, büyük ağaçların altına bir çardak yapılmıştı. Bir salkımın bol iltifatlarına bürünerek burasını yeşilli morlu bir safa türbesi haline getirmişti. Altındaki büyük bir havuza, yukardan şırıltısı işitilen bir su akıyordu. Çimden bir kanepenin üzerine oturdular. Burası yüksek bir mevkiiydi. Bir tarafta bir üzüm bağı tepelere tırmanıyor, yeşil yapraklarını güneşin altına seriyor, öbür tarafta bir tarla başaklarını rüzgârın keyfine terk etmiş, dalgalarıyla yuvarlanıyor, ötede yüksek ve yoğun bir perde, kavaklardan, dişbudaklardan, çınarlardan müteşekkil sık, yüksek bir yeşil perde, semanın zemininde ufku sınırlıyordu. Güneş sıcaklığıyla rüzgârın esintisine latif bir okşayış veriyor, suyun üzerinde tek tük düşmüş yapraklar kıvranarak yüzüyordu.

Süt geldiği zaman Sermet hâlâ gelmemişti. Herife sordular. "Bilmem, gitti o galiba" dedi. O zaman ikisi de birbirine baktı, ikisi de bu garabetten bir şey anlamamıştı. Tabii çok oturamadılar. Merak ediyorlardı. Giderken ihtiyara rast geldiler. Ağzından fırlamış o renksiz diş sanki sözlerini boşaltıyordu. Anlattı ki o geri dönmüş.

Macit "Pek garip!" diye mırıldanıyordu.

Süratle ilerlediler. Bütün yol boş, tenha, haşeratın velvelesiyle doluydu. Biraz gittikten sonra artık ümitsizliğe kapıldılar. Ağır ağır yürümeye başladılar. İkisi de suskundu.

Birdenbire Nevber başını kaldırıp semaya bakarak, "Vay, yağmur!" dedi. Siyah bir bulut güneş ışınlarıyla sürekli gülümseyen semanın bir kısmına hücum ederek gözyaşlarıyla bahar sabahını ıslatıyordu. Damlalar bazen bir

yaprağa asılıyor, kâinatı titrek cevherinde asıyor, sonra bir kalpte olan bir ümit gibi zelil ve sefil toprağa yuvarlanan diğerlerine karışıyordu.

"Mesut damla" dedi Macit, "Hiç olmazsa bir saniye yaprağın bütün emel kokusunu içine çekiyor. Halbuki biz..."

Genç kadın telaşla şemsiyesini açmaya çalışarak "Koşalım, koşalım!" dedi. "Felsefenin lüzumu yok, tekrar hasta oluruz. Şemsiyeme gelin."

Macit sadece, "Teşekkür ederim, böyle iyiyim" dedi.

Nevber, "Oh, bencil erkekler!" diye haykırarak delikanlıya yaklaşıp şemsiyesinde ona da yer açtı.

Şimdi şemsiyenin üstünde patırdayan yağmurdan korunarak birbirlerine sokulmuşlar, ağır ağır yürüyorlardı.

Genç kadın devam etti:

— Erkek... İsminiz erkek... O kadar az erkeksiniz ki insan size acıyor. Zannediyorum ki görevler değişti. Hasta, zayıf, yardıma muhtaç, bütün ihtiraslarını bir kadın gibi zaafla bir aşk dakikasına feda eden sizi, acaba dişisini muhafaza için karabinasıyla[1] geceleri sabaha kadar yağmurlar altında bekleyen o eski savaşçılar görseydi, şu renksiz çehreniz, şu taranmış süslü başınız, şu eldivensiz gezmemekten bir kadın eli gibi yumuşak ve beyaz kalan elleriniz, nihayet bütün bu bilmem hangi alamod[2] makastarın[3] eseri ve icadı olan son kesim giysinizle görseler, acaba ne derlerdi? Zanneder misiniz ki sizi kendilerine halef olarak kabul etsinler? (Şakrak bir kahkahayla) Oh erkekler, erkekler... Artık bu isme layık değilsiniz. Hep aşk ve safa...

Yağmur daha da hızlanmıştı. Orada bir ıhlamurun arkasından, bunlar geçince, Sermet'in çıktığı görüldü. Bir yanına düşen şemsiyesiyle yağmurun başını ıslatmasına aldırmayarak ilerlemiş, sapsarı, ciddi, bunları seyrettikten sonra elinde bir demet çiçekle şemsiyesini kapıp arkalarından yavaş yavaş yürümeye başlamıştı.

---

1 Eski bir silah türü.
2 (Fr. *a la mode*) Modaya uygun, son moda.
3 Makastar: Kumaş biçen usta.

Şimdi Nevber'in kahkahaları şuh, asabi, tiz, birbirini izliyordu. İyice işitmek için süratle yürüdü. Onlar o kadar dalmışlardı ki takip edildiklerini işitemiyorlardı.

Nevber devam ediyordu:

— Ne yapalım? Evvelden erkekler sevdikleri zaman mertçe, fedakârca, kahramanca severlerdi. Bugün hep erkeklerimiz o kadar zarif, o kadar kadın, başka sıfat bulamıyorum, o kadar ince şeyler ki...

Macit gürültülü bir gülüşle:

— Lakin ne istiyorsunuz hanımefendi? Siz de o kadar az kadınsınız ki... Erkekler ne yapacaklarını şaşırdı. Sizin hatanız var, evvela değişen biz değiliz, sizsiniz... Bir sabah erkekler uyandığı zaman gördüler ki kadınlarda evvelki naz ve eda yerine...

Arkasını pek yavaş söyledi. Nevber o kadar hoş buldu ki katılırcasına gülmeye başladı.

— Bravo, bravo!

Döndüler; Sermet küçük, kırmızı şemsiyesinin altına büzülmüş, iki adım ötede, kolunda koca bir demet titrek[1] el çırpıyor, haykırıyordu. Genç kızın dişleri parlıyor, el vurdukça titreklerden bir yeni yağmur daha dökülüyordu.

Macit "Vay" dedi, "Siz ha..."

Genç kız ilerleyip "Sizi takip ediyordum" diye itiraf etti.

Nevber sordu:

— Ee, niçin haber vermiyorsunuz?

Sermet sadece "Konuşmanızı o kadar meraklı buldum ki kesmekten kaçındım, sonunu bekliyordum" dedi.

Yağmur dinmiş, tek tük damlalar düşüyordu. Şimdi bütün hava topraktan, ağaçlardan, çiçeklerden, yapraklardan fışkıran rayihayla taze, nemli, şuh bir toprak kokusuyla doluydu.

Macit:

— Sizi çok merak ettik, dedi.

---

1 Bir tür kır çiçeği, titrekotu.

Genç kız başını sallayıp erimiş toprakta çocuk adımlarıyla yürüyerek dudaklarını kaldırdı:

— Neden o?

Nevber:

— Darıltmak için bir şey yapmamıştık. Niçin kaçtı diye merak ettik, dedi.

Macit ilave etti:

— Hem yalnız gitmenizden endişedeydik.

Sermet hafifçe bir tebessümle başını eğip:

— Teşekkür ederim, fakat lüzumsuz yere rahatsız olmuşsunuz. Darılmaya gelince, darılmadım, fakat bir daha sizinle bir yere gitmeyeceğim. Gezmenin zevkini kaçırıyorsunuz.

Macit "Ne acı itham!" diye mırıldandı.

Genç kız hafif bir gülüşle göğsü sarsılarak:

— Niçin mübalağa ediyorsunuz? dedi. Ben beni ihmal ettiniz diye şikâyet mi ediyorum? Yalnız sizinle bir daha bir yere gitmeyeceğim. Bunu söylüyorum. Rica ederim daha uzatmayın. (Tavrını değiştirerek) Oo, sizin ispinoz hâlâ orada. Lakin o ne şevk ve şakraklık! Bir iki yağmurla yıkanmışsa nişanlısını bekler. Zavallı kurbağam beni gördü de ses bile çıkarmadı. Ha, iyi aklıma geldi, bunları sizin için topladım.

Elindeki kocaman titrek demetini sallayıp damla yağmurunu serptikten sonra Nevber'e uzattı ve gülümseyerek ilave etti:

— İşte size bir gelin hediyesi!

Öteki soluk bir tebessümle:

— Gelin mi? O halde onları kendiniz için saklayın.

Sermet başını sallayarak:

— Ben mi? dedi. Gelin olmak ha? Asla!

Nevber ısrar etti:

— Beyefendi öyle söylemiyor, bilirsiniz ya.

Genç kız, dudakları titreyerek değişmiş bir sesle ısrar ederek tekrarladı: "Asla!" Ve artık bu bahsi istemiyor gibi şiddetle, "İşte geldik. Oo, beyefendi yine kütüklerin yanında. Zavallı bey!"

35

Yemekte belli oldu; artık yarın gidecekler. Karşıdan son kati bir emir daha gelmişti. Büyük beyefendi mutlaka gelsinler diye bizzat adam göndermişti.

Yemekten sonra kahveleri içmek için kır tarafındaki balkona çekilmişlerdi. Sermet uzun bir sandalyeye uzanmış, bir kenarda sakin, düşünceliydi. Nevber öbür uçta beyefendiyle üzümlerin aşılanmasına dair bir tartışmaya tutuşmuştu. Macit, Sermet'in arkasındaki pencerenin içine dayanmış, önlerindeki bayırda öğlenin harareti altında otları biçen tırpancıları seyrediyordu.

Biraz sonra beyefendi aşağıya indi. Nevber, hanımefendinin yanına sokulup yavaş yavaş konuşmaya koyuldu.

Şimdi delikanlının gözleri orada saçlarının kümesi, başına hayali bir şekil veren Sermet'e yönelmişti. Genç kızı bu öğleden sonraya mahsus güneşten sızan gölge içinde siyah ve muhteşem saçları, beyaz, latif çehresi, bütün gözlerindeki hayal rengiyle pek tapınılmaya layık buluyordu.

Sabahtan beri yine değiştiğini görüyor, soğuk, çekingen, asabi oluşuna bir mana veremiyor, endişeli, ümitsiz, bu muammayı halletmek için kendinde muhakeme gücü bulamıyordu.

Genç kız ince parmaklarına başını yatırmış, saçları parmaklarının arasından taşmış... Acaba ne düşünüyordu?

Macit birdenbire bunu anlamak, onun melül fikrine girmek arzusunu o kadar şiddetli buldu ki eğilerek okşayıcı bir sesle, “Rahatsız etmekten çekinmeseydim, beni de düşüncelerinize ortak etmenizi rica ederdim” dedi.

Sermet hafif bir heyecan hareketiyle, “Siz orada mıydınız?” dedi. Sonra cevap verdi:

— Hiç! Yemekten sonra gelen rehavet. Hiçbir şey düşünmüyordum. Lakin ayakta durmasanıza. (Ve yanında aynı kanepede bir yer göstererek) Şuraya oturmaz mısınız?

Macit balkona geçip genç kızın elbisesinin taşkınlıklarını rahatsız etmemek için çekine çekine oturdu. Şimdi vücudu-

nun havasına yaklaşmaktan, ihtimal onun teneffüsüyle nefes almaktan ileri gelen bir perişanlıkla, aniden gelen şiddetli bir emelle bir şeyler söylemek istedi. Dudakları titriyordu. Bu sıcak davet onu en soğuk muameleden ziyade, son derecede heyecanlandırmıştı.

Sermet hafif bir gülüşle dedi ki:

— Lakin sizi garip görüyorum. Rahatsız mısınız yoksa?

Macit "Hayır" dedi, bir dakika sonra:

— Keşke olsaydım! Biliyor musunuz, şimdi yeniden hasta olmak istiyorum. Hasta, ümitsiz, can çekişir olmak, fakat yanımda sizi hissetmek, sizi görmek.

Genç kızın fevkalade kızardığını görüp tavrını değiştirerek, "Zira yalnız o zaman kusurlarımın affını elde edebiliyorum."

Sermet'in çehresine şimdi bir sarılık yayılıyordu: "Kusurlar" dedi, sonra gülerek ilave etti:

— En iyisi bütün bunları unutmaktır.

Macit hayıflanır gibi:

— Unutmak... Bunu benden istemezsiniz değil mi? Siz gittikten sonra bana başka ne kalır?

Genç kız başını çevirip şakalı bir edayla:

— Oo, ne kalmaz?.. Bütün kırlar, tarlalar, bağlar başka kime kalacak zannedersiniz? (Tavrını değiştirerek) Hem başka bir şey konuşalım mı? Biz artık yarın gidiyoruz. Elbette geçen sene gibi yapmazsınız değil mi? Zira şu zamanlarda burada geçen hayat kadar can sıkıcı bir şey olamaz.

Macit ilave etti:

— İnsan yalnız olursa... Fakat böyle tenha yerlerde geçen hayatın da başka bir zevki var.

Sermet başını sallayarak sustu.

Macit bu suskunluktan kuvvet bulup çekinerek dedi ki:

— İster misiniz şöylece yalnız ikimiz... (Gülüyordu) Mademki hep beraber gitmemeye ahdiniz var, yalnız ikimiz kırlara çıkalım...

Genç kız bu fikri pek güzel bulmuştu. Hazırlanmak için içeri gitti. Macit odasına koşup getrlerini[1] taktı, yakasını de-

---

1 (Fr. *guêtre*) Bacağa veya ayakkabı üstüne geçirilen tozluk.

ğiştirdi. Gelişigüzel bir boyunbağı bağladı, mendilini değiştirdi; özenli bir hazırlanış ki İstanbul'a inse ancak bu kadar itina ederdi. Sanki ilelebet akşam olmayacaktı.

Sermet salona indiği vakit balkonun penceresinden kendisini hazırlanmış gören Nevber atılarak sordu:

— Oo, nereye böyle?

Macit kekeledi:

— Şöyle, kestaneliğe doğru.

— Beni de alır mısınız? Beş dakika müsaade, şimdi hazırım.

Genç kadın cevap beklemeden bir kapıdan kayboldu.

Hanımefendi, Sermet'i yakalamış, şaka edercesine bir şeyler mırıldanıyordu. Macit, Nevber'e pek kızıyordu. İşte bu gezinti arzusu harap olacaktı. Sabırsızca Sermet'e "Siz gelmez misiniz?" dedi.

Onun gözlerinde de kaçmak arzuları vardı.

Hanımefendi sordu ki:

— Nevber'i beklemiyor musunuz?

O susacaktı. Sermet'in "Biz şurada kuyunun önünde bekliyoruz. Çabuk gelsin" dediğini işitti. Bu işaret yetmişti.

Merdivenden süzüldüler. Nevber işitir diye korkuyorlardı. Lakin dışarı çıkmak için onun penceresinin önünden geçmek lazımdı yahut orada bir pencereden aşılacaktı. Macit tereddütle genç kızın yüzüne baktı. Öteki cesurca "Hayhay, haydi!" dedi. O zaman Macit genç kızın elinden tutarak yardım etti. Sermet çevik, hafif, kıvrak sıçradı. Delikanlı da bir hamlede geçti. Yoldan aşağı doğru inmeye başladılar.

Telaşla gidiyorlar, ikide birde arkalarına bakıyorlardı. Lakin biliyorlardı ki bu yolda devam ettikçe tehlikeden azade değillerdi. Yolu değiştirmek icap ediyordu. İki taraf yüksek çitlerle çevriliydi. Bunları aşmanın imkânsız olacağını birbirine bakarak teslim ettiler. O zaman koşmaya başladılar. Nihayet yolun çatallandığını görerek girdiler, bir daha saptılar. Şimdi bir bağ kulübesinin yanındaydılar. Orada durdular.

O kadar yorulmuşlardı ki bir kütüğün üzerine bitkin düştüler.

Haziran güneşinin sıcaklığı onları ter içinde bırakmış, ikisinin sarı çehresini bir kızıllıkla nemlendirmişti. Şimdi katılırcasına gülüşüyorlardı. Genç kız kahkahalar arasında kesik kesik söyleniyordu:

— Oh ne âlâ, ne iyi oldu! (Birdenbire kalkıp telaşlı telaşlı) Haydi yürüyelim, gidelim. Oh! Nevber ne kadar kızacak, çağıracak, arayacak, yorulacak, bulamayacak... Kimsesiz kalmaya mecbur olacak... Oh, sabahki inatlarına ne güzel ceza! Lakin haydi gidelim!

Macit emin olarak dedi ki:

— Korkma, mümkün değil bizi artık bulamaz. Biliyor musunuz koşa koşa ne kadar yol aldık? Hem burası pek korunaklıdır.

İkisi de ummadıkları halde şu muvaffakiyete son derece seviniyorlardı. Yalnız kalmak, şöyle yapyalnız bulunmaktan başka bir şey istemediklerini bu hareketleri kendilerine pek açık gösteriyordu.

Genç adam genç kızın sabahki hiddetlerini düşünüyor, bir de şimdiki şakraklığına bakıyordu. Sermet bu bakışın yaydığı sıcaklığa gözlerini çevirdi. Bakışları bir saniye kısa bir öpücükle karşılaştı. Sonra bütün bu hararetten bitap gibi düştüler, yere serildiler.

Bir bostan dolabının can çekişen iniltisine karışan suların düşüş çağıltısı, bütün bu sıcak sükûneti ihlal eden yegâne sesti. Birçok isimsiz kır çiçeğiyle süslü yeşilliklerin arasında yüksek bir dişbudağın bu hararete serptiği tazelikle çevrili tabiatın göğsünde, o kadar yalnız ve tenhaydılar ki bir sahiplenme galeyanı ta ruhunun karanlığından taşarak onu azgın seliyle boğmak istiyor, yükseliyor, fışkırmak isteyen sözlerini zapt ederek elemli bir aşk titremesiyle mesut ediyordu. Sanki en manasız bir bakış, bütün kalp sırlarını ifşa etmeye yetmişti.

Genç kız bu sükûttan sıkılmış gibi kalkıp "Artık gidelim" dedi. Yürüdüler. Nereye gittiklerini bilmiyorlardı. Rastgele, sade yürümek için, itiraf etmeden hissettikleri titreyişlerle haz duyarak, bunu itirafa artık lüzum görmeyerek sermest

ve mesut yürümek için gidiyorlardı. Konuşmak için sükûttan başka bir vasıta bulamıyorlardı. Senelerin saklı tuttuğu sırlar bazen bir sükûtun huzurunda itiraf titreyişi olur.

Genç kız neden sonra bir havlama sesiyle rüyasından uyandı.

— Lakin bu yol nereye gidiyor?

Macit omuzlarını kaldırıp cevap verdi:

— Neme lazım!

Söylemek istedikleri sözü o kadar manadan mahrum buluyorlardı ki söylemeye tenezzül etmiyorlardı. Hayatımızda bir defa, yalnız gençliğimizde, bütün ömrümüzü dolduracak aşkımızı görünce bizi kollarının arasına alıp bayıltarak sıkan, güç bırakmayan sarhoş edici bir kokuyla öldürmek istercesine sıkan saadet perisi, onları da kucağına almış, sarhoş edici buseleriyle öldürüyordu. Şikâyet etmek istemiyorlar, insanoğluna ait bir kelime bulamıyorlardı ki bu mesut şikâyeti ifade edebilsin. Hissettiklerini anlatamamaktan korkarak yürüyorlardı.

Birkaç ses onları uyandırdı. Ta çayıra kadar geldikleri halde haberdar olamamışlardı. Bir köylü onları yola girmeye davet ediyordu. Yola girdiler. Çayır pek tenhaydı. Etraftaki çamlar, kavaklar, çınarlar bütün bu ulu ağaçlardan inen esmer hüzün arasında yalnız tırpancıların işledikleri görülüyor, bir iki kadın derenin kıyısında salıncakta sallanıyordu. Tokat[1] yolunun heybetli ağaçları arasından da üç araba geliyordu. İlerlediler, derenin yanına gelmişlerdi.

Macit kadınları geçtikten sonra Sermet'e bakarak "Oturalım mı?" dedi. Oturdular. Önlerinde dere iki adım aşağıda semalarını oluşturan söğütleri yüzeyine resmetmişti. Ağaçların üstünden geçen rüzgârlar yapraklardan yağmur damlaları serpiyordu. Karşı sahilde dört beş ördek kovalaşarak suya atlıyorlar, vakurca, şuhça, leventçe, mestane oyunlarla, cilvelerle, gamzelerle, titremelerle yüzüyorlar, yeşil başlarıyla dalarak, renkli kanatlarıyla çırpınarak, uçuşarak yıkanıyorlardı. Tepelerinde bir ispinoz şevk dolu nağmelerle şakıyordu.

---

1 Beykoz'da, dönemin meşhur gezinti yerlerinden.

Salıncakta sallanan kadınların şamataları o kadar fazlaydı ki kalktılar, şimdi çayıra doğruldular, dereyi takiben ilerlediler. Çayır şimdi tamamen görünüyordu. Yarısı biçilmiş, ot yığınları ortaya serilmişti. Birçok adam, kimisi yığınları kurutmak için alt üst ediyor, kimisi bağlayarak arabaya yığıyordu. Orada burada öküzler, bazısı yatmış, bazısı ayakta, melül, sessiz bekliyorlardı. Yamalı bir çadırın altında heybetli bir köpek gömülmüş, uyuyor, bir iki hayvan otluyordu.

Şimdi çayırın öyle bir noktasına gelmişlerdi ki bütün gözlerden uzaktılar. Bir büyük dişbudak altına oturdular. Su burada alçalan sahille bir seviyede akıyor, süratli bir akıntı sesiyle geçerek çakılların üzerinde mini mini, billuri şelaleler yapıyordu. Ayaklarının dibinde bir yabani zambak suyun içinde beyaz, narin ayaklarını yıkıyordu. Bir ses, karışık bir ses onları celp etti. O zaman karşıda, ta öteki sahilin üstünde, bayırda güneşten yağan tazelik tozu altında tırpancıları gördüler. Otuz kadar köylü çayırı biçiyordu. Birkaçı bir kenarda tırpanlarını bileyerek yüksek bir sesle türkü söylüyor, ötekiler olanca meşguliyetle dalgaları arasında gelinciklerin şuh renkleri titreyen çayırı yere seriyorlardı. Ve sürülerle kargalar, yüzlerce inerek bu tırpalanmış otlar arasında gürültülü bir öfkeyle gıda araştırıyorlardı.

Birdenbire uzaktan, pek uzaktan bir vapur düdüğü işitildi.

Macit mahzun mahzun başını eğip dedi ki:

— Artık yarın gidiyorsunuz...

Genç kız sadece "Evet" diye cevap verdi.

Küçük bir sükûttan sonra ilave etti:

— Artık elbette sık sık gelirsiniz.

Macit tekrar etti, "Elbette!" ve devam ederek: "Artık şimdi bütün bu hayattan o kadar nefret ettiğimi görüyorum ki. Daha fazla tahammül etmek zor. Şimdi sadece, yıllarca böyle bir yerde kalmak istiyorum. Bana öyle geliyor ki insan ancak yalnızken mesut oluyor değil mi?"

Sermet ağır ağır başını sallayarak "Hem" dedi, "Hem mesut olmak için yalnız bir yer var gibi geliyor." İlave etti: "Bir yer ve bir gün."

— Evet, bir gün. Yarın artık gideceksiniz. Fakat bilseniz bugünü ne kadar yücelteceğim. Evet, senin hakkın varmış. İstiyorum ki bu hal ancak ölümle sonuçlansın.

Genç kız Macit'in gözlerine bakarak "Değil mi?" dedi.

Tepelerindeki dalda bir şakraklık vardı. Bir ispinoz ince dala asılmış, hafif bir mestane raksla bir bahar teranesi serpiyordu. Ve saatler geçti.

Birdenbire karşıdaki çayırın tamamen biçilmiş, oralara güneşin batmaya yakın renklerinin saçılmış olduğunu gördüler. Şimdi etraflarında canlı olarak hiçbir şey yoktu. İspinoz uçmuştu. Yalnız suyun akıntı sesi neşelendirici bir ninni söylüyordu.

Döndüler. Kestaneliğe geldikleri zaman o kadar yorgundular ki oradaki sıralardan birine düştüler.

Güneş Tarabya üstünde yükselen dumanlar arasında sönük, soluk bir günbatımı ateşiyle yanıyordu. Paşabahçe açıklarında birkaç gemi dalgaların durgunluğu üzerine renkli yakamozlar resmetmişlerdi. Beykoz'a yaklaşan bir vapur dumanlar püskürerek ilerliyordu. Kanlıca Burnu'ndan büyük bir gemi ağır ağır, heybetle süzülüyor, suyun enginliği üstünde kayıklar siyah benekler teşkil ediyor, Emirgan ta karşıda duman içinde kalıyordu.

Macit mahzun mahzun "Bugün de güneş batıyor" dedi. Genç kız başını salladı. Dudaklarında acı bir tebessümle, "Ebedi yarın!" diye mırıldandı. Elinde bir yerden koparılmış bir karanfil vardı. Bunu tam günbatımında kendi eliyle Macit'in iliğine takmak istediğini söyledi. O zaman Macit de bir çiçek aradı, iri bir papatyadan başka bir şey bulamadı. O da bunu genç kızın omuzuna iliştirmek müsaadesini talep ediyordu.

Ellerinde çiçekler, bekliyorlardı. Güneş kanlı gezintisi arasında bütün semaya bakır renkleri hazırlayıp dökerek, tepelere, sahillere pembe sisler çekerek batıyordu. Nihayet orada, üzerinde bir gözyaşı perdesi gibi, aydınlık bir titreyişle, yuvarlak sathı tepenin semaya çizdiği izdüşüm hattının arkasında kaybolduğu zaman iki genç ilerledi. Genç kız

evvela karanfilini taktı. Macit titreyen elleriyle papatyasını omuzuna iliştirmeye muvaffak olamıyordu. Genç kız yardım etmek istedi ve birdenbire Sermet, Macit'in başının göğsüne düşerek ellerini öpmeye başladığını gördü.

Bembeyaz, asabi bir iffet hissiyle çekildi:

— Lakin ne yapıyorsunuz?

Macit pişman, zelil, sersemdi.

"Oh, affet, ben çılgınım!" diye mırıldandı.

Genç kız yürüdü, öteki sendeleyerek onu takip etti. İkide birde anlaşılmaz sözlerle sızlandığı işitiliyordu.

Köşkün kapısında hanımefendiye rast geldiler.

— İşte bir yaramazlık ki emsalsiz! Lakin niçin Nevber'i yalnız bıraktınız? Size pek gücendi.

36

Gençlerin ikisinde de cevap verecek hal yoktu. Macit, Sermet'in soyunmak için yukarı çıktığını gördü. Genç kızın bütün iffet sıcaklığını vahşice bir aksilikle yaraladığını düşünerek bu onarılmaz kabahat önünde sessiz kalıyordu.

Karşıdan uyuşuk bir halde Nevber'in yaklaştığını gördü. Genç kadın gücenik bir edayla, "Nerede Sermet?" dedi. "Lakin bravo beyim... Lakin bu hangi zarafet kanununa sığar bakalım?"

Macit'in kendini savunacak hali yoktu.

Yemekte Sermet bulunmadı. Şiddetli bir baş ağrısından mustarip olduğunu söylemişti. Hanımefendiyle Nevber yemekten sonra gitti. Macit cesaret edemeyerek bu siyah, bu siyah gözlerde ne bulacağını bilemeyerek bahçede dolaştı. Bahçede, içeri girmek aklına gelmeyerek perdesinin arkasından onun hareketli hayalini gördüğünü zannettiği müddetçe bahçede dolaştı. Bütün kâinatın hareketsiz ve sessiz kaldığı, canlı olarak bülbüllerin şuh terennümlerinden başka hiçbir şeyin mevcut olmadığı geç, geç saatlerde onun penceresinin altında hissiz, hasta, hummalı dolaştı.

37

Araba hazırlanmış, misafirleri bekliyordu.

Köşkün bahçesinde iki kadın, bu yalnız üç haftalık yarı köylü hanımlar, ani bir değişimle, nefis çarşaflarının içinde birer süslenme örneği olmuş, veda ediyordu.

Nevber gözleriyle araştırarak Macit'i bulamıyordu.

— Lakin Macit Beyefendi nerede ya? Bizi o götürecek değil miydi? Bana öyle vaat etmişti.

Sermet susuyordu.

O zaman arabacı dedi ki:

— Beyefendi erkenden çıktı. Bana tembih etti, sizi ben götüreceğim.

Nevber şaşkınlıkla arabaya bindi. Sermet sessizce takip etti. Araba iki güçlü hayvanın arkasında bir top gibi süratle uzaklaşırken Sermet'in gözleri Macit'in penceresine dikilmişti ve genç kız perdeler oynuyor zannetti.

38

Bir hafta, bu günden sonra bir hafta Macit'in sabah çıkıp akşam geç vakit girdiği görüldü. Akşama kadar kırlarda, bağ aralarında, tenha yerlerde geziyor, saatlerce kestanelikte kalıyordu. Genç adamın üzerinde bir çökkünlük vardı.

Bir gün yine erkenden çıktığı zaman annesinin bu sefer merak ederek peşine koyduğu adam kendisini uzaktan takibe koyuldu.

Akşam geç vakit geldiler.

Anne telaşlı ve meraklı, adamı bir köşeye çekti. O zaman takipçi anlattı ki sabah buradan çıkınca bey doğru çayıra inmiş, orada ta bir köşede bir ağaç altına gidip oturmuş, akşama kadar kâh uzanarak kâh kalkıp gezerek oradan bir yere ayrılmamış. Bu adam anneden bir şey gizlemişti. Bunu gizlemeyi bir vazife edinmişti. Macit'in uzun uzun ağladığını saklıyordu.

39

Sonra bir gün Macit'in köy kıyafetini terk edip arabaya bindiği görüldü. Zaten süslenme hususunda çok özenliyken bu sefer aynaya daha da rağbet göstermişti. Onun için süs bir ihtiyaç, zorlayıcı, kesin bir ihtiyaçtı. Bugün boyunbağının bir kıvrımı için yarım saat harcadı. İskeleye indiği zaman vakitsiz indiğini gördü. Vapur bulamadı. Beklemek o kadar dayanılmaz göründü ki hemen bir sandala atladı. Bastonuyla işaret etti:

— Yeniköy!

Saat bir vardı. Güneş tam tepesinde bütün Boğaz'a akışkan bir ateş döküyordu. Bütün deniz yüzeyinde perişan, bitkin sisler uçuşuyor, sahiller, korular dumanlara bulanmış, soluyordu. Birkaç martı uzaktan bir vapurun sükût unsuru olmuş pervane seslerinin ahengini tiz, yankılı, tırmalayıcı sesleriyle yırtıyordu.

Macit etrafını saran bu ılık ve tuzlu deniz havasıyla uyanmış, gözlerini iyi görmeyenler gibi yarı kısarak sahilde yalıyı arıyor, içerisini görmek, Sermet'i cisme büründürmek, o siyah gözlere bir kabul manası koymak istiyordu.

Aslında genç adam pek endişeliydi. Alışılmadık bir kalp çarpıntısıyla, nasıl bir tebessüm veya heyecan göreceğini tasavvur edemeyerek, soğuk bir kabulden titriyordu.

Salona girdiği zaman piyanonun yanında bir notayı karıştıran Nevber'i yalnız buldu. Genç kadın çarşaflanmıştı.

Nevber halıda hemen hissedilen bu ayak sesiyle döndü. Macit'i görünce uzun bir sevinç nidasıyla, "Ooo!" dedi.

— Ooo! Bu ne kadar ihmal ya çiftçi bey! Lakin bu son vazife daha önce olması lazım gelen vazifelerden sizi çok alıkoyuyor.

Genç adam gülerek "Hangi vazife o?" diye sordu.

— Mesela verdiğiniz sözleri tutmak... Geçen hafta erkenden sıvışır, bizi kaba bir arabacıyla bırakırsınız. Bu hoşa gider mi? Sermet, "Bu kadar ihmale uğratılmak için ne yaptık?" diyordu.

Macit merakla "Gerçek mi?" diye sordu. Devam ederek:

— Lakin sizi hazırlanmış görüyorum, bir yere mi?

— Evet, bir ziyaret. Sermet de hazırlanıyor. Onun hazırlanışı malum ya! Lakin şimdi gelir zannederim.

Genç kadın elinden notayı bırakarak salon içinde süzülüyordu:

— Müsaade edersiniz ya... Haber vereyim.

Hafif ve kıvrak, bir gölge gibi çekildi, kayboldu.

Ve Macit hayat anılarıyla dopdolu bu salonda, imkân vermeyeceği bir heyecanla dolaşmaya başladı. Oh, bu hatıralar şimdi ne kadar acıydı! Hepsini ayrı ayrı görüyordu. Bir kere şu piyanonun ne yaralayıcı latifelere vesile teşkil ettiğini düşünüyor, birbirini izleyen olaylara şaşırıyordu.

Birdenbire hızlı bir yürüyüşten gelen ipek hışıltısıyla başını çevirdi. O zaman salonun karanlık bir köşesinde Sermet'in süslü, tantanalı, yalnız sevilen güzel kadınlara mahsus bir aşk halesiyle gülümseyerek doğduğunu ve kendine geldiğini gördü.

— *Bonjur* beyim, bu ne güzel bir gün değil mi?

Küçük elini vermişti. Bu bakış sıcaklığına karşı şimdi perişan bir kızarışla, söyleyeceğini bulamayarak, bulduğunu söyleyemeyerek şaşıranlar gibi utangaç bir tebessümle bakıyordu.

Ve Macit hiçbir zaman, hiçbir zaman Sermet'i bu kadar latif ve taparca sevmeye layık bulmadığını düşünerek bu gül rengi tırnaklı küçük parmakları avucunda hapsediyor, hayran, meftun, aşk dolu bakıyordu. Koyu yeşil ipekli çarşafı, kloşunun latif uyumundan sonra, bir samimi kucaklayış içinde belini sararak darlaşıyor, sonra şiddetle köpüklenen bir dalga gibi coşkulu taşışlarla kabararak, dağılarak, bükülerek duman şekilleriyle omuzunu sarıyor; başında nadir bir zarafet eseri teşkil eden saçların latif tacını hissettiriyordu. Titrek kaşların altında siyah, şimdi bakışlardaki karanlık titremeyle siyah gözlerle, dudakların hoş tebessümleriyle süslü, beyaz çehre, bu yeşil çalkantıların arasında, bütün hatlarındaki asaletle, bütün şeffaflığıyla haleler saçıyordu. Çarşafının açık bırakılmış önü genç kızın ani bir yasemin

titremesiyle titreyen sinesini gizleyen eflatun rengi bir erkek gömleği, dik ve devrik bir yakalık arasındaki küçük bağlama vişne rengi boyunbağını gösteriyor, mineli küçük zincirli düğmelerle bağlı kolluğu bileklerini tümüyle kapayarak yeşil dalgalarla altından beyaz, küçük bir el çıkıyor, iki parmağı tamamen Macit'te olan bu elin diğer parmakları avucundaki eldiveni sıkıyordu.

Macit uzun bir seyirden sonra bu artık çekilen eli bırakmak istemeyerek inler gibi "Oh, Sermet!" diye şikâyet etti.

Sermet şimdi sıkılarak yavaşça elini çekti, ağır ağır eldivenlerini giymeyi mühim bir iş gibi telakki etti. Bu iş de bittiği zaman bu elemli sükûtu doldurmak içinmiş gibi zile bastı. Giren kadına "Hanımefendilere haber verin" dedi. Hizmetçi çıktı. Yine yalnız kaldılar.

Birdenbire Macit:

— Gece döneceksiniz ya? diye sordu.

Öteki başını sallayarak:

— İmkân yok. Köprü'den ancak beşte hareket eden vapura binebileceğiz. Zannederim üç gün kalmak niyeti var. (İlave etti) Adaya gidiyoruz.

— Gelmek için ne fena bir gün seçmişim.

Ve Macit yavaş yavaş bütün aşkının altından siyah bir gölgenin yine kabardığını hissediyordu. Genç kızda bütün bu tebessümlerin altında gördüğü kaçınma rengi, bütün bu şuh iltifatlarla beraber hissettiği tereddüt kokusu, muhabbeti hakkındaki şüphelerini artırarak derin bir infialin dişlerini hissettiriyordu. Şimdi birdenbire ruhunu sıkan elemli bir dargınlıkla "Müsaadenizle" diye fırlayıp çıktı ve çağırmadığına, iki iltifat kelimesini esirgediğine haddinden fazla gücenip bahçeden dışarı atıldı.

Bütün insanlardan, havadan, semadan, güneşten nefret ediyordu. Ondan, Sermet'ten nefret ediyordu.

Bir arabaya atladı. Büyükdere'ye kadar gitti. Orada bir iki eve uğradı. Şen, şatır, pür zevk görünmek için elem verici çabalar sergiliyordu. Düşünmemek, bu elemli kahırdan azade kalmak için gürültülere giriyor, rast geldiğini alıkoyuyor, sevmediği zevzeklerden ayrılmıyor, çılgınlıklar yapıyordu.

Bütün tesadüf ettiği kadınlar kendisine Sermet'i hatırlatıyordu. O zaman onu Köprü'de görüyor, herkesin beğenileri, hayretleri arasında, tantanalı, kendinden emin, nefis geçişini, peşinden giden bakışları, vapurda kendisini görecek erkekleri tasavvur ederek bir ıstırap, dayanılmaz bir kıskançlık azabı, daha ona sahip olmadan evvel kalbini akışkan bir zehirle yakan acı bir azap onu harap ediyordu. Oh, bu Sermet ne kadar, ne kadar güzeldi! Ne kadar arzular üstüydü!

Bütün gençliğini harap eden üzüntüler yalnız son günlerde hareket eden bir güneşe rast gelmiş siyah bulutlar gibi uçup gitmişken yeniden korkunç bir karanlıkla inerek ruhunu karartıyordu. Bu infial en elle tutulur ümitleri tarumar ediyordu.

Fakat artık buna tahammül edemeyecekti. Uzun, devirlerce süren acı kederler ruhunu daha fazla tahammüle karşı güçsüz kılmıştı. Bir küçük keder bütün eski kederleri de beraberinde getiriyordu. İşte buna karşı kendinde artık kudret hissetmiyordu. Yaşamak, bütün bu olayların birbirini izlemesine lakayt kalmak, hayatın neşeli günleri de olduğunu düşünerek karanlık günlerini geçiştirmek... Yok, bu mümkün değildi. O bu akışa inanamıyordu. Zira bütün insanlığın duygularının gelişim devirlerinde yaşamıştı. Bu hayat ruhunu öyle bir hassasiyetle yaralamıştı ki en hissedilmez şeyler onun için uzun ıstıraplara sebep oluyordu. Bu anlaşılmaz yaralar açan, etrafında gördüğü bütün şeylerin kabalığına karşı bir hınç ve nefret veren hassasiyetle yaşayış elinde bir şey değildi. Bütün bunların ötesinde şimdi bir aşkın yeisleri geliyordu. Ah bu Sermet! Şimdi Macit bu kalp muammasının karşısında anlamamaktan acı çekiyordu.

Kalender'de oturdu. Mızıka çalıyordu. Kadınlar, erkekler birikiyorlardı. Rıhtımdan arabalar, landolar[1], faytonlar, bisikletler geçiyor, boğazın öfkeli, çalkantılı rüzgârıyla çırpışan denizde zarif sandallar toplaşıyordu. Bütün bu etrafındaki kadınlarla Sermet'i ne kadar kıyaslanmaz görüyordu. Tekrar onu vapurda, adada gördü. Şiddetle kalktı. Bütün bu mızıka, bu kahkahalar, bu kadınlar onu yaralıyordu. Ken-

---

1 Üstü önden ve arkadan açılıp kapanan körüklü geniş araba türlerinden biri.

disinden bir iltifat kelimesini esirgeyen bu genç kızdan ne kadar nefret ediyordu!

Yürümeye başladı. Tarabya'ya doğru rıhtım kenarından yürüyor, bugünü, bu geceyi nasıl geçireceğini düşünerek sonsuz bir hayat bezginliğine, bir yok etme arzusuna tutuluyordu. Hayır, hiçbir şey, hiçbir şey onu oyalamak kudretine sahip değildi. Bu anda kâinat onun için başkaca bir kederlenme sebebi oluyordu.

Şimdi sabaha kadar çekeceği azapları düşünüyor ve bunun yalnız bu geceye, bu sefere mahsus olmayıp bütün hayatında sonsuza kadar tekrarlanacağını hatırlayarak başını eğiyordu.

Yanı başında bir gölge gördü. Bunu yalının uşağı zannetti. Bir isim de söyler gibi oldu:

— Şerif!

Uşak yaklaşarak dedi ki:

— Yalıdan geliyorum, sizin için... Küçük hanımefendi eğer Kalender'de ise mutlak gelsin, karşıya geçmesin diye beni gönderdi.

— Nasıl, İstanbul'a inmediler mi?

— Hayır, yalnız Nevber Hanımefendi indi. Küçük hanımefendi kaldı.

Oradan bir fayton geçiyordu. Bastonuyla işaret etti, sıçradılar. Yalının bahçesinde inip de Macit harem[1] tarafına geçtiği zaman orada mermer merdivenin üzerinde Sermet'i gördü. Genç kız gülümseyerek bekliyordu. Omuzuna aldığı bir pelerinin yüksek yakası saçlarının şinyonuna kadar bütün boynunu sararak başına latif bir şekil veriyordu. Bunun altından beli, siyah bir jüpün göz alıcı bir uyumla sıktığı beli görülüyordu. Macit yaklaştığı zaman genç kız şuhça bir şakalaşmayla elini uzatıp latif bir tebessümle:

— İşte darıldığınızı görerek gitmekten vazgeçtim, dedi.

O zaman Macit bu eli alıp, karanlık gözleriyle, ne yapacağını bilmeyen bir adam gibi, genç kıza uzun uzun baktı.

1 Eskiden saray, konak ve evlerde yabancı erkeklerin giremediği yalnız kadınlara mahsus bölüm.

Sonra oradaki merdivenin bir basamağına çöküp mesutça ağladığı görüldü.

40

Ah, Sermet'in ne kadar hakkı vardı. Bütün hayat böyle bahtiyar bir aşkın yanında neydi? O halde bunu kaçırmamak, bunu devam ettirmek için bütün hayat feda olunmaz mıydı? Bir gün bu aşkın öldüğünü, yaralı, dargın, düşman eden derin bir infialle girdaplar açtığını görmemek için... İlelebet, ilelebet mesut olmak için... Bu artık ruhlarında tahammül kuvveti tükenmiş ferdâ-yı garâmda ikisi de ayrı birer tarafta ölmemek için böyle severken, beraber, dudak dudağa ölmekten başka ne çare vardı?

41

"Evet" diyecekti, "Evet, gel beraber ölelim. Bak görüyor musun, seni o kadar seviyorum ki bir gün hayalinde bile bulamadığın adam diye kabul edilmek için seninle ölmek istiyorum. Oh, seninle ölmek, seninle ölmek... Seninle ölmek... Bu ebedi, bu heybetli, bu dünya üstü yokluğun içine el ele girmek. Hayat buna müsaade ediyorsa, bunca azabın ne ehemmiyeti kalır?"

42

— Bir polka...[1] Bir polka... Rica ederim hanımefendi...

Henüz on beş yaşlarında, kıvırcık altın saçları şeffaf ve hassas tenli yanaklarına kadar sarkan ince bir kız, küçük salonun şu sandalyesinden sıçrayıp koltukları arasından geçerek piyanoya yaklaşıyordu.

---

1 Bir Polonya dansı ve bu dansın müziği.

Kaşlarının siyah samuru altında gözlüğünün altın telleri parlayan genç kız piyanoda, elleri bitkin bir tembellikle taşlarda asılı, sinesi istem dışı bir hareketle biraz geriye doğru, başı omzunun üstünde arkaya dönmüş, orada bir kozözde[1] gizli gizli görüşen Nevber'le diğer şişman ve sarışın bir misafir hanımın sözlerine dikkat ediyordu. Ortadaki masanın yanında gayet meraklı baktıkları bir albümün üstünde fısıldaşan iki hanımın gülüşleri ara sıra yükselerek kulaktan kulağa söylenen sözler de oluyordu.

— Bir polka... Bir polka... Rica ederim hanımefendi...

Bu hanım, Nevber'e anlatmayı bir türlü bitiremediği hikâyesine –dudaklarında alaycı çizgiler, gözlerinde şeytani alevlerle– devam ederek aldırmıyordu.

— O mu? Ah kardeşim ne söylüyorsunuz? Eğer Fikriye giymenin daha elifini biliyorsa[2] ben her şeye razı olurum. Nasıl, aman Yarabbi! Lakin siz bilmiyorsunuz. Mecdi Paşa'nın düğününde bir giyinmişti ki... Korsesindeki kabartılar, bufantların[3] yorgunluğu, saçların iğrenç şekli... Güzel bir elbisenin yegâne kusuru giyinmesini bilmeyen bir kadının eline düşmek bedbahtlığıdır.

Dönüp kendilerini kaldırmak isteyen altın saçlı hanıma:

— Siz de ne istiyorsunuz?

— Polka, polka... Baksanıza!

O zaman hepsi kalktı. Gözlüklü hanım mestane bir şevkle bir polka çalıyordu. Genç kız bunlara bakarak bir koltuğa sıçradı. Şimdi çehresinde parıltılı gülüşler vardı. Birdenbire ciddi göstermek istenilen bir sima, değiştirilmiş bir ses, sert bir tembih tavrı takınarak, izah için gülümseyerek "Bizim mürebbiye söylüyor!" dedikten sonra, "*Voyons, voyons... Du calme, petite fille, du calme!*"[4] dedi. Hep birden kahka-

---

1 (Fr. *causeuse*) İki kişilik, alçak sohbet kanepesi.

2 Elifini bilmek: Arap alfabesinin ilk harfi olan "elif"ten hareketle bir konunun ya da kavramın bilinmesi gereken ilk maddesini, en temel kuralını bilmek anlamında.

3 (Fr. *bouffant*) Kabartılarak yapılan bir saç modeli.

4 (Fr.) Dur bakayım... Sakin ol deli çocuk, sakin ol!

haya katıldılar. Piyanodaki hanım, gülerek piyanodan kalktı. Orada perdelerin altında, dışardan hücum eden güneş ışığıyla bütün alımlılığında renkli parıltılar uçuşan Sermet'e gitti. Elinden tutarak "Bugün yine pek melülsünüz galiba!" diye fısıldadı.

— Melül mü? Bilakis... Bugün o kadar mesudum ki. Hiç kimse bu kadar mesut olmamıştır. O kadar mesut ki bunu haykırmak, herkese anlatmak istiyorum... Benim gibi uzun müddet bedbaht ve gözü yaşlı olanlara saadet o kadar kıymetli geliyor ki bir gün artık tebessüm ettiği zaman anlaşılmaz incelikleriyle mest ve haz içinde kalırlar. Bakınız size bütün şevkimi göstereyim.

Genç kız piyanoya geçti, bir iki nağme çalarak sessizliği bozdu. Sarı, uzun, ince parmakları dişlerin üzerinde mestane bir şevkle uçuşmaya başladı. O zaman bu aletin mesut ve insanı kendinden geçirtircesine inlediği işitildi. Bütün dinleyenler dindarca bir sessizliğe dalmışlardı. Dakikalarca süren bu nağmeler son aşk çığlığıyla söndüğü zaman genç kız dudaklarında tarifi imkânsız bir gülümseme cazibesiyle kalkıp boyun bükerek "Efendim" dedi.

Sarışın şişman hanım, arkadaşına pek çok piyanist dinlediğini, fakat böyle bir yorum başarısını hiçbirinde görmediğini söylüyordu. Sermet bunu işiterek döndü:

— Teşekkür ederim, fakat büyük bir mübalağa. Bu benim maharetim değil, mest ve şaşkın ruhumun akışıdır.

43

Ay mavi semadan ufukların karanlığına inen sislerin arkasında hilal şekliyle yeşil, titrek, matemliydi.

— Söyle, sen de öyle miydin Sermet? Bunu söyle, tekrar et ki hayat bulayım... Zira sen daha küçük bir kızken, daha mürebbiyenin yanından ayrılmadığın, bebeklerini başkalarına inanamayıp kucağında taşıdığın zamandan, daha kısa elbisenin altındaki bacaklarını kapamak kimsenin aklına gel-

mediği zamandan ben senin gözlerindeki vahşi bakışa âşıktım. Seni o zamandan beri sevdiğimi şu son aylarda ne kadar acı anladım! O zaman seni ağlatırdım, seni sızlatırdım... Ah, şimdi oyuncaklarını kırmak için ne hileler bulduğumu düşündükçe... Zira bunları, bu şeyleri kıskanırdım Sermet. Onların bana tercih edilmesini çekemezdim. Seni seviyordum. Deli gibi, zalimce seviyordum. Bu her şeyi bana tercih ettiğin zaman seni öldürmek, sonra kendim ölmek isterdim... Ya bir ruh gibi yaşamak ya pençeleşmek icap ederdi. O kadar zalim, o kadar vahşiydin ki beni kahrederdin, kahretmek isterdim. Söyle sen de böyle miydin Sermet? Sen de benim gibi miydin? Sen de benim gibi kıskanır da, hırslanır da onun için mi severdin? Onun için mi öldürürdün? Ha Sermet, söyle.

Genç kızın gözlerini yaşlara batmış görerek:

— Oh Sermet, beni öldürüyorsun, beni öldürüyorsun. Fakat ağla ki bütün bütün öleyim, ağla ki mesut olayım...

Ay mavi semadan ufukların karanlığına inen sislerin arkasında, hilal şekliyle yeşil, titrek, matemliydi ve bu her şeyin derin bir sessizliğe gömüldüğü temmuz gecesinin yarısından sonra bütün sahillerdeki ışıkların deniz yüzeyinde biriken yoğun bulutun beyaz dalgaları arasında matemle halelenmiş kaldığı bir vakitte, suların üzerinde dalgaların saldırgan şamarlarına kendini bırakmış sandalda Sermet'le Macit dudak dudağa, unutmuş, unutulmuş, gidiyorlardı. Ara sıra balıkçıların uzaktan kâinatın uykusu içinde çınlayan naraları aksediyor, aşağıda akıntıların düşen çisentileri fışıldıyordu.

Ve Macit bu kimliği çözüp tüketen vuslat sarhoşluğu içinde sayıklar gibi tekrar ederek, "Oh Sermet, gel bu son gecemiz olsun!" diye inliyordu.

Evet, son geceleri... İşte Sermet bunun için, bu vuslat gecesi için, bütün asırların ciğer yakan elemlerine unutma ve teselli sinesini daima açık tutan ölümün ebedi kılacağı bu gerdek gecesi için saatlerce süren eksiz bir itinayla, yalnız bunun için süslenmiş, terütaze, titrek, Macit'in kucağına atılmıştı.

1897 Kışı

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ DİZİSİ

1. KUYRUKLUYILDIZ ALTINDA BİR İZDİVAÇ
   Hüseyin Rahmi Gürpınar

2. MÜREBBİYE
   Hüseyin Rahmi Gürpınar

3. EFSUNCU BABA
   Hüseyin Rahmi Gürpınar

4. İNTİBAH
   Namık Kemal

5. ŞAİR EVLENMESİ
   Şinasi

6. VATAN YAHUT SİLİSTRE
   Namık Kemal

7. KÜÇÜK ŞEYLER
   Samipaşazade Sezai

8. FELÂTUN BEY İLE RÂKIM EFENDİ
   Ahmet Mithat Efendi

9. TAAŞŞUK-I TALAT VE FİTNAT -TALAT VE FİTNAT'IN AŞKI-
   Şemsettin Sami

10. MAİ VE SİYAH
    Halit Ziya Uşaklıgil

11. REFET
    Fatma Aliye

12. TURFANDA MI YOKSA TURFA MI?
    Mizancı Murat

13. ÖMER'İN ÇOCUKLUĞU
Muallim Naci

14. DOLAPTAN TEMAŞA
Ahmet Mithat Efendi

15. GULYABANİ
Hüseyin Rahmi Gürpınar

16. SALON KÖŞELERİNDE
Safveti Ziya

17. FALAKA
Ahmet Rasim

18. A'MÂK-I HAYAL -HAYALİN DERİNLİKLERİ-
Filibeli Ahmet Hilmi

19. ŞEYTANKAYA TILSIMI
Ahmet Mithat Efendi

20. ÇİNGENE
Ahmet Mithat Efendi

21. SERGÜZEŞT
Samipaşazade Sezai

22. ZEHRA
Nabizade Nâzım

23. GENÇ KIZ KALBİ
Mehmet Rauf

24. BİZE GÖRE -VE BİR SEYAHATİN NOTLARI-
Ahmet Haşim

25. SEYAHAT JURNALİ
Âli Bey

26. GÖNÜL BİR YEL DEĞİRMENİDİR SEVDA ÖĞÜTÜR
Hüseyin Rahmi Gürpınar

27. HAZAN BÜLBÜLÜ
Hüseyin Rahmi Gürpınar

28. AŞK-I MEMNU
Halit Ziya Uşaklıgil

29. KÜRK MANTOLU MADONNA
Sabahattin Ali

30. LEVAYİH-İ HAYAT -HAYATTAN SAHNELER-
Fatma Aliye

31. İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN
Sabahattin Ali

32. KUYUCAKLI YUSUF
Sabahattin Ali

33. HENÜZ 17 YAŞINDA
Ahmet Mithat Efendi

34. DEĞİRMEN
Sabahattin Ali

35. SIRÇA KÖŞK
Sabahattin Ali

36. YENİ DÜNYA
Sabahattin Ali

37. KAĞNI
Sabahattin Ali

38. EYLÜL
Mehmet Rauf

39. HALAS -KURTULUŞ-
Mehmet Rauf

40. GUREBAHANE-İ LAKLAKAN -GARİBAN LEYLEKLER EVİ-
Ahmet Haşim

41. SES
Sabahattin Ali

42. KÜÇÜK PAŞA
Ebubekir Hâzım Tepeyran

43. TOPLU HİKÂYELERİ: SENİN İÇİN
Tevfik Fikret

44. SİYAH GÖZLER
Cemil Süleyman

45. TOPLU HİKÂYELERİ / I. CİLT (1902-1911)
BAHAR VE KELEBEKLER
Ömer Seyfettin

46. FERDÂ-YI GARÂM -AŞKIN YARINI-
Mehmet Rauf

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 46

Mehmet Rauf'un ikinci romanı *Ferdâ-yı Garâm*, *Eylül*'ün bir bakıma ön çalışması niteliğindedir. Derin ruh tahlillerine girilen kahramanlar, hayattan beklediklerini bulamamış, mücadele gücü zayıf, melankolik kişilerdir.

Sermet ve Macit birlikte büyümüş iki kuzendirler. Sermet okuduğu kitapların da etkisiyle yaşadığı dünyaya ve çevresine uyum sağlamakta zorlanmaktadır. Babasının memuriyeti nedeniyle ailesinden ayrı, amcasının evinde yaşamak zorunda kalan Macit ise bu ayrılığın hıncını Sermet'ten çıkarmak arzusundadır. Aralarındaki kavga ve didişmeler yerini yavaş yavaş farkına varacakları aşka bırakır.

Mehmet Rauf (1875-1931)

İstanbul'da doğan Mehmet Rauf, Soğukçeşme Askeri Rüştiyesi'ni bitirdikten sonra Bahriye Mektebi'nde okudu. Staj için bir buçuk yıl Girit'te kaldı, daha sonra görevli olarak Almanya'ya gönderildi. İstanbul'a dönünce Tarabya'da bulunan elçilik gemilerinin irtibat subaylığına atandı. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra askerlikten ayrıldı ve geçimini yazarlıkla sağlamaya çalıştı; hikâye, roman, tiyatro gibi türlerde pek çok eser verdi. *Mehasin* ve *Süs* adlı kadın dergilerini çıkardı. Bir süre ticaretle uğraştıysa da son yılları maddi sıkıntılar içinde geçti.
Henüz on altı yaşındayken yazdığı ve Halit Ziya Uşaklıgil'e *Hizmet* gazetesinde yayımlaması için gönderdiği "Düşmüş" adlı hikâyeyle edebiyat dünyasına girdi. Daha sonra *Mektep* dergisinde yazdı. *Servet-i Fünun* dergisinde hikâye, roman, makale ve mensur şiirler yayımladı.
Mehmet Rauf asıl şöhretini *Eylül* adlı romanıyla kazandı. Türk edebiyatında psikolojik romanın ilk başarılı örneği kabul edilen *Eylül*'de Fransız romanında çok yaygın olan aşk üçgeni ele alınmıştır. Ruh çözümlemeleri açısından dönemin en yetkin örneği sayılan yapıtın başarı kazanmasında Mehmet Rauf'un diğer Edebiyat-ı Cedide yazarlarına göre daha akıcı bir dil kullanmasının payı büyüktür. Hikâye ve romanlarında aşk, ıstırap, arayış, ihtiras gibi daha çok bireysel duygulara eğilen ve Servet-i Fünun topluluğunun en meşhur yazarlarından olan Mehmet Rauf'un eserlerine Türk Edebiyatı Klasikleri Dizimizde yer vermeyi sürdüreceğiz.

10 TL